

ضَرْبُ الْمَثَلِ هَايِ سُلَيْمَانَ پادشاه

۱ مَثَلِ هَايِ سُلَيْمَانَ، بَاچَه دَاوُود،
پادشاهِ بَنِي إِسْرَائِيلَ:

۲ بَلَدِهِ بَيِّ بُرْدُونِ حِكْمَتِ وَ أَدَبِ،

بَلَدِهِ فَا مَيِّدُونِ تَوْرَايِ مَغْزَكِي-وَ-پَرْمَعْنِي

۳ وَ بَلَدِهِ قَبُولِ كَدُونِ نَصِيحَتِ أَسْتَه

تَاكَه دَ عَدَالَتِ، دَ إِنصَافِ وَ دَ دُرُسْتَكَارِي پَايِدَارِ شُنِي.

۴ اِي مَثَلِ هَا دَ مَرْدَمَايِ سَاَدَه دِلِ هُوشِيَارِي مَيِّدِيَه

وَ دَ جَوَانَا دَانَايِي وَ بِيْنَايِي.

۵ آدَمِ هُوشِيَارِ دَانَايِي خُو رَه كَلُو مُونَه

وَ آدَمِ فَا مَيِّدَه پَنَد-وَ-نَصِيحَتِ رَه مِيْگِيْرَه.

۶ أَوْ كَسَا مَثَلِ هَا وَ نَقْلِ هَايِ پَنَدِ آمِيْزِ

وَ چِيْسْتَانَا وَ تَوْرَايِ سَرْدَرَكَمِ آدَمَايِ دَانَا رَه مُوفَا مَه.

۷ تَرَسِ از خُداوندِ شُرُوعِ عِلْمِ أَسْتَه؛

مِگَمِ آدَمَايِ بِيْ عَقْلِ دَ بِلَهِ حِكْمَتِ وَ نَصِيحَتِ رِيْشَخَنْدِي مُونَه.

۸ أَوْ بَاچَه مَه! نَصِيحَتِ آتِه خُو رَه گُوشِ كُو

وَ پَنَدِ آبِه خُو رَه اِيْلَه نَكُو،

۹ اَزِي كَه أَوْنَا مِثَلِ تَاكِ أَلِّي دَ بِلَهِ سَر تُو،

وَ مِثَلِ گَرْدَوِيْنَدِ أَلِّي دَ گَرْدُونِ تُو يَه.

۱۰ بَاچَه مَه، اَكَه گُناهِ كَارَا تُو رَه وَا دَارِ دَ كَارِ بَدِ مُونَه^a

قَدِ اَزُوا مُوَافِقِ نَشُو.

۱۱ اَكَه أَوْنَا بُوْگِيَه: ”بِيَه قَدِ مَوْ بُوْرِي،

دَ گِيْتِه يَكُو كَسِ بَشِيْنِي وَ خُونِ اَزُو رَه بَرِيْزَنِي؛

بِيَه كَه بِيْ دَلِيْلِ رَاهِ يَكُو آدَمِ بِيْگُناهِ رَه بِيْگِيْرِي.

۱۲ مِثَلِ قَبْرِ أَلِّي أَوْنَا رَه زِنْدَه وَ مُكَمَلِ قُورْتِ كَنِي،

رَقْمِ كَسَايِ كَه دَ عَالَمِ مُرْدَا مَوْ رَه.

۱۳ اَمْزِي رَاهِ مَوْ هَرِ رَقْمِ چِيْزَايِ قِيْمَتِي دَ دِسْتِ مِيْرِي

وَ خَانَه هَايِ خُو رَه اَزِ وُلْجَه^b پُرِ مُونِي.

^a ۱:۱۰ وادار کدو یعنی «باغ سُرخ و سوز نشو ددو.» ^b ۱:۱۳ «وُلْجَه» یعنی غَنِيْمَتِ.

۱۴ بیه که دست خُو ره یگ کُنی،
تا که پگ مو دَ یگ خلطه شریگ بشی.

۱۵ باچه مه، دَ راهِ ازوا نرو،
حتی پای خُو ره ام دَ راه های ازوا نه ایل،
۱۶ چرا که پای های ازوا سُون بدی مُودوه
و اونا بلده خُون ریختو اَبَلکده مونه.
۱۷ چُون دام ایشتو دَ پیشِ چیمِ مُرغکو
بے فایده یه.

۱۸ ای آدما دَ گیتِه ریختندونِ خُونِ خودونِ خُو آسته
و اونا بلده جانِ خودونِ خُو دَ کَمینِ میشینِه.^a
۱۹ اینمی آسته سرنوشتِ تمامِ کسای که دَ پُشتِ فایده ناحق میگرده
و او ره دَ زور میگیره.
فایده ناحق جانِ امزو آدم ره تباه مونه.

۲۰ حکمت دَ بُرو کوی مونه
و دَ چار راهی ها آواز خُو ره بلند مونه؛
۲۱ از سرِ کوچه های بیر-و-بار چیغ میزنه
و دَ پیشِ درگه های شار پیغام خُو ره اعلان مونه:
۲۲ ”ای نادونا، تا چی وخت میخاهید که نادو بُمنید؟
تا به کی آدمای لَوڈه شوق و علاقه دَ ریشخندی کدو دَره؟
و نفرای بے عقل از دانایی بد مُویره؟
۲۳ سرزنش مَره قَبول کده خود ره اِصلاح کُنید.
ما روح خُو ره دَ بله شُمو میریزنم
و تورای خُو ره بلده شُمو موفامنم:
۲۴ چُون ما کوی کدم،
مگم شُمو نصیحت مَره رد کدید،
ما دستای خُو ره سُون شُمو دراز کدم،
مگم کس دَ قَصّه مه نشد.
۲۵ ازی که تمامِ نصیحتای مَره پسِ گوش کدید
و سرزنش مَره قَبول نکدید،
۲۶ پس ما ام دَ وختِ مُصیبتِ شُمو خنده مُونم؛
و غَیتی که بلا دامونگیر شُمو موشه
۲۷ و مُصیبتِ رقمِ بادِ اَلّی شُمو ره چارپیر مونه

^a ۱:۱۸ تا که جانِ خودونِ خُو ره نابود کُنه

و بلا مثل گردباد وری شمو ره گردگیره مونه
و دست تنگی و پریشانی شمو ره د چنگ خو میگیره، ما شمو ره ریشخند مونم.
^{۲۸} د او وخت اونا مَره کوی مونه،
مگم ما جواب نمیدم،
و اونا سخت پشت مه میگرده،
لیکن مَره پیدا نمیتنه،
^{۲۹} چراکه اونا از دانایی بد بُرد
و ترس خُداوند ره انتخاب نکد
^{۳۰} و نصیحت مَره ام قبول نکد
و سرزنش مَره خار حساب کد.
^{۳۱} دزی رقم اونا ثمر راه های غلط خو ره مینگره
و از نتیجه هدف-و-نقشه های خو سیر موشه.
^{۳۲} سرکشی نادونا، آدمای نادو ره موکُشه
و آسودگی آدمای بے عقل اونا ره از بین موبره.
^{۳۳} مگم او کسای که دز مه گوش میدیه د امنیت زندگی مونه،
و دور از بیم بلا، آرام و آسوده آسته.

۲
^۱ باچه مه، اگه تورای مَره قبول کنی
و دستورای مَره محکم بگیری،
^۲ اگه د حکمت گوش بدی
و دل تو سون بینایی بشه،
^۳ اگه دانایی ره طلب کنی
و آواز خو ره بلده بینایی بلند کنی،
^۴ و اگه حکمت ره مثل نقره دُنْدَل کنی
و مثل یگ خزانه تاشه شده بطَلبی،
^۵ او غیت معنای «ترس خُداوند» ره موفامی،
و شناخت خُدا ره حاصل موکنی،
^۶ چراکه خُداوند حکمت ره عطا مونه،
و از دان ازو علم و دانش بر موشه.
^۷ او پیروزی ره بلده آدمای صادق نگاه مونه
و بلده کسای که د راه راست ری یه، او یگ سپر آسته،
^۸ تاکه راه انصاف-و-عدالت نگاه شنه.
او از روش مومنین خو حمایت مونه.

^a ۲:۴ «دُنْدَل کدو» یعنی پالیدو.

۹ پس دَمزی رَقم تُو مُوفامی که عدالت، انصاف و صداقت چی آسته
 و هر راه راست-و-خوب ره دَرک کده میتنی.
 ۱۰ چُون حِکمت دَ دِل تُو داخِل مُوشه
 و دانِش جان تُو ره پُور از خوشی مُونه.
 ۱۱ بِنایی از تُو مُحافِظَت مُونه
 و دانایی تُو ره حِفظ کده
 ۱۲ از راهِ بَد نِجات میدیه
 و از آدمی که تورای خراب مُوگیه، تُو ره دُور نِگاه مُوکنه،
 ۱۳ یعنی اَزو آدمای که راهِ راست ره ایله کده
 و دَ راه های تریکی گُناه رِبی آسته.
 ۱۴ اُو رَقم آدمای از کارای بَد لِدَت مُوبَره
 و از تورای بَد خوش شی مییه.
 ۱۵ راه های امزُو کسا کج آسته
 و اونا طریقی های دُرست ره ایله کده.
 ۱۶ حِکمت تُو ره از خاتُون زِناکار
 و از تورای نِرم-و-چرب خاتُون بیگنه نِجات میدیه.
 ۱۷ ای رَقم خاتُو شوی خُو ره که دَ وختِ جوانی گِرِفْتُد، ایله مُونه
 و قَوْلِ پاک ره که دَ غَیْبِ توی کدو دَ حُضُورِ خُدا دَدُد، پُرْمُشت مُونه.
 ۱۸ خانِه اَزو گِرِداوِ مَرگ آسته،
 چُون راه های امزُو خاتُو سُون دُنِیای مُرده ها مورِه.
 ۱۹ کسای که پیشِ اَزو مورِه هیچ کَدَم شی پس نَمییه
 و اونا دَ راهِ حِیاتِ نَمیرَسِه.
 ۲۰ پس دَ راهِ آدمای نیک قَدَم بیل
 و دَ راهِ آدمای دُرستکار ثابِت بُمَن.
 ۲۱ چُون آدمای راستکار پایِه شی دَ زمی محکم آسته،
 و مردُمِ پاک-و-بِے عَیب دَ جای خُو باقی مُومَنه.
 ۲۲ مِگَم بَدکارا از رُوی زمی نابُود مُوشه
 و ریشِه آدمای چالباز از زمی کَنده مُوشه.

۳ ۱ باچه مه، تعلیم مَره پُرْمُشت نَکُو
 و احکام مَره دَ دِل خُو نِگاه کُو،
 ۲ چراکه اونا عُمَر تُو ره دِراز مُونه
 و دَز تُو صُلح و سَلامتی مُوبِخِشه.
 ۳ رَحمت و راستی ره هرگِز از دِست نَدی،
 بَلکه اونا ره دَ گِرِدون خُو اوزو کُو

و دَ وَرَقِ دِلْ خُو نُوشته كُو.
۴ اوخته مَوْرِدِ لُطْفِ قَرَارِ مِیْگِیْرِی و نِیْكَنَامِ مَوْشِی
اَم دَ نَظَرِ خُدا و اَم دَ نَظَرِ مَرْدَمِ.

۵ قَد تَمَامِ دِلْ خُو دَ خُداوند تَوَكَّلِ كُو
و دَ عَقْلِ خُودِ خُو تَكِیْه نَكُو.
۶ دَ تَمَامِ رَاهِ هَايِ خُو خُدا رَه دَ نَظَرِ بَگِیْرِ
و اُو رَاهِ هَايِ تُو رَه اَوَارِ مُونَه.
۷ خُودِ رَه حَكِیْمِ و دَانَا فِكْرِ نَكُو؛
از خُداوند بَتَرَسِ و از بَدِی دُورِی كُو.
۸ اِی چِیْزَا بَلَدِه جَانِ تُو سَلَامَتِی مِیْدِیْه
و دَ اسْتَعُونَايِ تُو طَاقَتِ و تَازَكِی مَوْبَخَشَه.
۹ قَد دَارَايِی خُو خُداوند رَه اِحْتِرَامِ كُو،
از اَوَّلِیْنِ حَاصِلَاتِ خُو بَلَدِه اَزُو تَقْدِیْمِ كُو.^a
۱۰ اُو غَیْتِ دَیْ خَانَه هَايِ تُو پُرِ از نِعْمَتِ مَوْشِه
و كُوزَه هَايِ^b تُو از شَرَابِ تَازَه اَنگُورِ پُرِ شُدَه لَبْرِیْزِ مَوْشِه.

۱۱ باچِه مَه، اِصْلَاحِ-و-تَرْبِیْه خُداوند رَه رَدِ نَكُو
و سِرزَنَشِ اَزُو رَه خَارِ حِسَابِ نَكُو،
۱۲ چُونِ خُداوند هَر كَسِ رَه كِه دُوسْتِ دَرَه، سِرزَنَشِ مُونَه،
اَمُو رَقْمِ كِه یِگِ آتِه باچِه دُوسْتِ دَشْتَنِی خُو رَه سِرزَنَشِ كَدِه اِصْلَاحِ مُونَه.
۱۳ نِیْكَ دَ بَخْتِ كَسِی كِه حِكْمَتِ رَه پِیْدَا كُنَه
و نِیْكَ دَ بَخْتِ اَدَمِی كِه دَانَايِ-و-بِیْنَايِی رَه حَاصِلِ كُنَه،
۱۴ چُونِ فَايِدَه شِی از فَايِدَه تُجَارَتِ نَقْرَه كَدِه بَهْتَرِ
و از مَنَفَعَتِ طَلَا كَدِه خُوْبَتَرِ اَسْتَه.
۱۵ اَرزِشِ حِكْمَتِ از دَانَه هَايِ قِیْمَتِی كَدِه كَلُو اَسْتَه
و هَر چِیْزِی كِه تُو دَرُو شُوقِ دَشْتَه بَشِی قَدِ حِكْمَتِ بَرَابَرِ نَمُوشَه.
۱۶ دِرَازِی عُمَرِ دَ دِسْتِ رَاسْتِ شِی
و ثُرُوتِ و عِزْتِ دَ دِسْتِ چَپِ شِی اَسْتَه.
۱۷ رَاهِ هَايِ حِكْمَتِ، رَاهِ هَايِ خُوشِی يَه
و تَمَامِ مَسِیْرِی هَايِ شِی صُلْحِ-و-سَلَامَتِی اَسْتَه.
۱۸ بَلَدِه كَسَايِ كِه اُو رَه دَ دِسْتِ مِیْرَه، اُو یِگِ دِرَخْتِ حَیَاتِ اَسْتَه،^c

^a ۳:۹ «اَوَّلِیْنِ حَاصِلَاتِ» دَرِی مَعْنِی اَسْتَه كِه دَ مُطَابِقِ تَوْرَاتِ مَوْسِی، بَنِی اِسْرَائِیْلِ یِگِ دَهْمِ حِصَّه از حَاصِلَاتِ زَمِیْنِ خُو رَه دَ رَاهِ خُدا مِیْدَد.
^b ۳:۱۰ دَ زَمَانِ قَدِیْمِ مَرْدَمِ بَلَدِه دَخِیْرَه كَدُونِ اُو و یَا اُو اَنگُورِ كُوزَه هَايِ كُنَه اِسْتِفَادَه مَكُد. ^c ۳:۱۸ «دِرَخْتِ حَیَاتِ» یِگِ دِرَخْتِ اَسْتَه كِه دَ بَاغِ عَدِنِ، یَعْنِی دَ بَهْشْتِ، و جُودِ دَرَه و هَر كَسِی كِه دَ اِی دِرَخْتِ دِسْتِ بَزَنَه صَاحِبِ زَنْدَكِی اَبَدِی مَوْشَه.

و کسای که خود ره دَزُو بچسپینه، اونا خوشبخت موشه.

۱۹ خُداوند تَوْسَطِ حِکْمَتِ خُو پائِسَنگِ زَمی ره اِشْت

و قد عقل و دانایی خُو آسمونا ره تیار کد.

۲۰ اُو دَ و سِبیلَه عِلْمِ خُو از چُقُورِی های زَمی آو ره جاری کد
و از آوُر ها بارِش بارَند.

۲۱ باچه مه، نَه ایل که امی چیزا از نظر تُو دُور شُنه؛

حِکْمَتِ کَامِلِ و دُورآندیشی ره خُوب حِفْظِ کُو.

۲۲ اونا بِلدِه جان تُو زِندگی

و بِلدِه گردون تُو زِینَتِ آسته.^a

۲۳ پس تُو دَ صُلح-و-اَمْنِیتِ دَ راهِ خُو موری

و پای پیچَلکِ نُمُوخوری.

۲۴ وختیکه دراز میکشی ترس نَدَری

و غَیبتیکه خاو مُوکُنی خاو تُو شِیرینِ آسته.

۲۵ پس از بِلای ناگهانی ترس نَخور،

و نَه ام از تباهی که اولغَه تله دَ سرِ بَدکارا نازلِ موشه،

۲۶ چراکه خُداوند تکیه گاهِ تُو آسته

و پای تُو ره از دامِ نِگاهِ مونه.

۲۷ دَ حالِ که قُدْرَتِ دَری و خُوبی از دِستِ تُو مییه،

از کسی که حقدار شی آسته، دِریغِ نَکُو.

۲۸ اگه همسایه تُو پُشتِ یَگو چیز مییه و امو چیز ره تُو دَری،

دز شی نَگوی که ”بُرو، صَباح بیه که تُو ره بَدَم.“

۲۹ دَ ضِدِ همسایه خُو که دَ اِعْتِمادِ کَامِلِ دَ پَالوی تُو زِندگی مونه،

قَصِدِ بَدِ نَکُو.

۳۰ قد کسی که دز تُو بَدی نَکده بے دَلیلِ جِنجالِ نَکُو.

۳۱ قد آدمِ ظالِمِ همچشمی نَکُو

و هیچ کُدَم از راه های شی ره اِنْتِخابِ نَکُو،

۳۲ چراکه خُداوند از آدمای کَجَرَوِ بَدِ مَوْبَرَه،

مگم بِلدِه آدمای صَادِقِ رازِ خُو ره بَرَمَلا مونه.

۳۳ لَعْنَتِ خُداوند دَ سرِ خانِه بَدکارا آسته

مگم بَرکَتِ شی دَ بِلَه جای بُود-و-باشِ آدمای نیک.

۳۴ خُداوند رِیشخَندگِرا ره رِیشخَند مونه،

مگم دَ آدمای بے کِبَرِ فِیضِ مَوْبَخْشَه.

^a ۳:۲۲ د فصل ۱، آیه ۹ رُجوع کنید.

۳۵ آدمای حکیم-و-دانا صاحبِ آبرو-و-عزت موشه،
لیکن مردمای آبله و بے عقل رسوا-و-شرمنده.

- ۴
- ۱ او بچکیچای مه، د نصیحتِ آته خُو گوش بیدید
و فکر خُو ره بگیریِد تاکه دانا شنید،
 - ۲ چراکه پندِ خُوب دز شمو میدم.
پس تورای مره پُرمُشت نکنید.
 - ۳ وختیکه باچه آته خُو بُوْدُم
و باچه عزیز و یگدانه آبه خُو،
 - ۴ آته مه دز مه پند دده موگفت:
”تورای مره د تئی دل خُو نگاه کو؛
از امرهای مه اطاعت کو تا زنده بُمئی.
۵ حکمت ره حاصل کو و عقل-و-دانایی پیدا کو،
تورای مره پُرمُشت نکو و ازوا دُور نشو.
۶ حکمت ره ایله نکو و او تو ره محافظت مونه.
او ره دوست دشته بش و او از تو نگاهداری مونه.
۷ شروع حکمت اینی آسته:
حکمت ره حاصل کو و د پالوی هر چیزی که یاد گرفتے،
عقل-و-دانایی ره ام د دست بیرو.
۸ د حکمت آرزش قایل شو و او تو ره سربلند مونه.
اگه او ره د بغل خُو بگیری، او دز تو عزت میدیه.
۹ او لنگی فیض-و-افتخار ره د سر تو پیچ مونه
و تاج شان-و-شوکت ره دز تو میدیه.“
۱۰ باچه مه، گب ره گوش کو: تورای مره قبول کو،
تاکه عمر تو دراز شنه.
۱۱ ما طریقه حکمت ره دز تو یاد ددم
و تو ره سون راه های راستی هدایت کدم.
۱۲ وختیکه راه بوری قدامی تو پس نمومنه
و اگه خیز کنی پای تو نمی لخشه.
۱۳ نصیحت-و-آدب ره محکم بگیر و اونا ره از دست ندی.
اونا ره حفظ کو، چراکه اونا زندگی تو آسته.
۱۴ د راه بدکارا داخل نشو،
و د مسییر گناهکارا پای خُو ره نه ایل.
۱۵ از راه ازوا دوری کو و سون ازوا نرو.
خود خُو ره یگ طرفه کو و راه خُو ره از وا جدا کو.

۱۶ چُون اُونَا تا بَدی نَكْنَه، خاو نَموره
و تا یِگُو کس ره پای پیچَلک دَدَه پورته نَكْنَه، خاو دَ چیمای ازوا نَمییه.
۱۷ اُونَا نانِ پُرگَناه ره مُخوره
و شرابِ ظَلَم ره وُچی مونه.
۱۸ مگم راهِ آدمای صادقِ مِثَلِ بُرِ شُدونِ آفتو اَلّی آسته
که رفته رفته روشوتر موشه تا غَیْتیکه تکمیل شنه.
۱۹ لیکن راهِ بدکارا مِثَلِ تریکی شاو اَلّی آسته؛
اُونَا چپه موشه و نَمیدنه چیز خیل باعِثِ چپه شُدونِ ازوا شُدَه.

۲۰ باچه مه، دَ تورای مه فکر خُو ره بَگیر
و دَ گُفته های مه گوش بَدی:
۲۱ اُونَا ره از نظر خُو دُور نَكُو،
بلکه دَ دِلِ خُو نگاه کُو.
۲۲ چُون کسای که تورای مَره قَبُول کُنَه،
تورای مه بلده شی یگ سرچشمه زندگی جور موشه
و بلده تمام جان شی تندرستی میدیه.
۲۳ از پگ چیزای دیگه کده دِلِ خُو ره خُوبتر حِفَاطَت کُو،
چراکه او سربندِ زندگی انسان آسته.
۲۴ توره دروغ ره از دان خُو پورته کُو
و کج گویی ره از لب های خُو دُور کُو.
۲۵ بیل که چیمای تُو رُست پیشِ رُوی تُو ره بِنگره
و دید تُو سیده سُونِ پیشِ پای تُو بشه.
۲۶ راه ره بلده پای خُو آوار کُو،
تا که تمام مَسیر های تُو اُستوار و سیده بشه.
۲۷ از راهِ راست گُمراه نَشُو و اِیسُو-و-اُوسُو نَرُو،
و پای خُو ره از بَدی دُور نگاه کُو.

۱ باچه مه، دَ حکمت مه تَوَجُّه کُو
و دَ تورای پُر از دانایی-و-بینایی مه گوش بَدی،
۲ تا بتنی دُوراندیشی ره حِفَظ کنی
و لبای تُو دانایی ره ایله ندیه.
۳ چُون از لب های خاتونِ فاحشه عَسَلِ میچقه
و تورای شی از روغو کده چربتر آسته.
۴ لیکن دَ آخِر اُو رَقَمِ چوبِ زِرگِ اَلّی تلخ
و مِثَلِ شمشیرِ دُو دَمه وَری تیز آسته.
۵ پای های خاتونِ بدکار اُو ره طرفِ مرگ موبره

و قَدَمای شی سُونِ عالمِ مُرده ها رِبی آسته.
۶ تاکه اُو دَ بارِه راهِ زندگی فِکر نَکنه، دَ راه های کَج سرگردو یه،
و هیچ نَموفامه.

۷ پس او بچکیچای مه، دَز مه گوش بیدید
و از تورای مه دُور نَشْنید.
۸ خود ره اَزو رقم خاتُو دُور کُو
و حتی دَ درگه خانه شی ام نزدیک نَشُو.
۹ نَشْنه که زور جوانی خُو ره دَ یگو کسِ دیگه مَصْرَف کنی
و باقی عُمَر تُو دَ زِبِر دِسْتِ یگ نفرِ ظالمِ تیر شْنه.
۱۰ نَشْنه که دیگه نفرا از مال تُو سیر شْنه
و فایده زَحمت کشی تُو دَ خانه بیگنه بوره،
۱۱ و عاقِبَت دَ حال خُو وای وای کُنی
و دَ غَیْبَتِیکه طاقتِ جِسْم و اَندام تُو از بَین رفته بَشه،
۱۲ دَ اُو وخت بُگی: ”چرا نصیحت ره قَبُول نَکَدُم!
کشیکه دَ دِل خُو سرزنش ره پوزخند نَمیزدُم!
۱۳ ما از اَیدِ معلَمای خُو نَشْدُم
و دَ تورای ازوا گوش نَدَدُم.
۱۴ نزدیک آسته که پیشِ تمامِ قوم و مردُم
رَسوا و ملامت شُنم.“
۱۵ پس، آو ره از آوخانه خود خُو وُچی کُو،
چُون آو تازه دَ چاهِ خود تُو پیدای موشه.
۱۶ نه ایل که آو چَشمه های تُو دَ بورو سرریزه کنه
و آو های تُو دَ منطقه جوی بَکَشه.
۱۷ بیل که اونا فقط بلده خود تُو بَشه
و مردای بیگنه دَزی نَمَر قد تُو شَرِیگ نَشْنه.
۱۸ چَشمِه تُو پُر بَرکت بَشه
و از خاتُونِ خُو که دَ دُورون جوانی قد شی توی کدے، لِدَت بُبِر.
۱۹ اُو رقمِ یگ آهوی نُورِتند اَلی آسته؛
بیل که سینه های شی هر وخت تُو ره خوش نِگاه کنه
و همیشه غَرَق دَ ناز-و-نِزاکت و عِشَقِ اَزو بَشی.
۲۰ آی باچه مه، پس چرا میخاهی دَ خاتُونِ بیگنه دِل بسته کُنی
و سینه خاتُونِ غَیر ره دَ بَعْلِ خُو بَگیری؟
۲۱ چُون راه های اِنسان دَ زِبِرِ نَظَرِ خُداوند آسته
و اُو هر کار-و-قَدَمِ اِنسان ره سَنجِش مَکُنه.

۲۲ کارای بَدِ آدَمِ گُناهِ کار، اُو ره دَ دامِ میندَزَه،
 و ریسپونِ گُناهِ شی اُو ره محکمِ بسته مونه.
 ۲۳ از و جُودِ نَدَشْتونِ نَصیحَت-و-هَدایَت، آدَمِ گُناهِ کارِ مومَرِه
 و نادانی-و-جهالتِ غَدْرِ شی اُو ره گُمراهِ مونه.

۶
 ۱ او باچه مه، اگه ضامنِ همسایه خُو شُدے
 و اگه از خاطرِ یگو آدَمِ بیگنه قولِ دَدے،
 ۲ و یا اگه قدِ تورای خُو، خود ره دَ دامِ اَندختے
 و دَ تورای دانِ خُو بندِ مندے،
 ۳ پس آی باچه مه، دَمزی طریقه خود ره ازی دامِ خلاصِ کُو،
 چراکه دَ دِستِ همسایه خُو اُفتَدے:
 بُرو دَ پیشِ اَزُو و خود ره خَمِ کُو
 و غُدز-و-زاری کُو تاکه اُو تُو ره اَزُو ضمانتِ خلاصِ کُنه.
 ۴ خاو ره دَ چیمای خُو راهِ ندی
 و کِرپکای تُو خاو نَکُنه.
 ۵ رقمِ آهُو وَری
 و رقمِ مُرغاکِ اَلی
 خود ره از دِستِ شِکارچی نجاتِ بدی.

۶ آی آدَمِ خاوشله، بُرو و مَورچه ره بِنگر،
 طریقه اَزُو ره سَنجَشِ کُو و حِکمتِ یادِ بَگیر!
 ۷ اُو نَه کُدَمِ رهبرِ دَرِه
 و نَه کُدَمِ ناظِرِ و حُکمران،
 ۸ لیکن اُو خوراکِ خُو ره دَ تایستو دَخیره مونه
 و اُو ره دَ فصلِ دِرو جَمِ کده میله.
 ۹ او خاوشله! تا کی خاو مَوکُنی
 و چی وخت از خاو باله موشی؟
 ۱۰ تُو مَوگی: ”بیل که یگ لَحظه چیمای خُو ره پیشِ بَگیرم،
 یگ لَحظه دِستای خُو ره تئی سر خُو ایشته استراحتِ کُثم.“
 ۱۱ پس غریبی رقمِ دُزِ اَلی
 و ناداری رقمِ آدَمِ مُسَلَحِ وَری دَ سر تُو مییه.

۱۲ آدَمِ بے آرزیش و بَدَنِیت
 قد دانِ پُر از فِسادِ اِیسُو-و-اُوسُو میگرده؛
 ۱۳ قد چیمای خُو چشَمکِ میزَنه

و قد پایا و ناخونای خُو اشاره مونه
۱۴ و قد دِلِ گُمراه-و-شَریرِ خُو
همیشه نقشه های بد میکشه
و نزاع پیدا موكنه.

۱۵ امزی خاطر اولغه تله یگو بلا دَ سر شی مییه
و او یگ دم تباه موشه و علاج پیدا نمیتنه.

۱۶ شش چیز آسته که خُداوند ازوا نَفَرَت دره،
بلکه هفت چیز که دَ نظر اَزو زشت معلوم موشه:
۱۷ چیمای پُر کِبَر، زبونِ دروغگوی،
دستای که خُونِ بے گناه ره لُوو مونه،
۱۸ دلی که نقشه های بد و تباه کُننده میکشه،
پایای که زود طرفِ بدی کدو مودوه،
۱۹ شاهدِ دروغگوی که دروغ موكیه
و آدمی که دَ مَنه برارو بے اتفافی میندزه.

۲۰ باچه مه، امرِ آتِه خُو ره نگاه کُو
و پندِ آبه خُو ره پُرُمشت نکو.

۲۱ اونا ره بلده همیشه دَ دِلِ خُو نگاه کُو
و دَ گردون خُو اوزو کُو.

۲۲ وختیکه راه موری، اونا تُو ره هِدایت مونه،
عَیتیکه خاو مونی، اونا از تُو نگاهبانی مونه،
و وختیکه بیدار موشی، اونا قد تُو گب میزنه.

۲۳ چون امرِ مِثلِ چراغِ آلی
و پندِ رقمِ نُورِ وری آسته،

و سرزنشی که بلده اصلاح کدو یه تُو ره سون راه حیات موبره.

۲۴ ای چیزا تُو ره از خاتونِ بدکاره
و از زبونِ لَحْشَمِ اَزو دور نگاه مونه.

۲۵ دَ دِلِ خُو عاشقِ نُوربندی اَزو نشو

و نه ایل که کِرپکای شی تُو ره گِرِفَتار خُو کُنه؛

۲۶ چون خاتونِ فاحشه تُو ره مُحْتَاجِ یگ لُغمه نان مونه
و زَنِ یگو کس دِیگه جانِ عزیز تُو ره شکار مونه.

۲۷ آیا اوطور کس آسته که آتش ره دَ بَعَلِ خُو بگیره

و کالای شی نسوزه؟

۲۸ یا اُطور کس بَشه که دَ بِلَه قوغ راه بگرده
و پایای شی نَسوزه؟

۲۹ پس مردی که دَ بغلِ خاتُونِ همسایه خُو دَر مییه
ام امو رقم آسته،

چون کسی که دَمزُو رقم خاتُو دِست بزنه بے جزا نَمومنه.

۳۰ اگه کسی از خاطرِ گُشنگی دِست دَ دُزی بزنه
مردُم اُو ره سرزنش نَموکُنه.

۳۱ لیکن اگه گِرِفَتار شُنه، هفت برابر تاوو میدیه،
حتی اگه تمام مالِ خانِه خُو ره ام از دِست بدیه.

۳۲ کسی که زنا کُنه بے عقل آسته،

اُو خود خُو ره تَباه مونه،

۳۳ اُو لَت-و-کوب شده بے اَبْرُوی موشه

و رَسوایی ازو هیچ وخت پاک نَموشه،

۳۴ چراکه از غَیْرَتِ مرد، شِدَّتِ قار پیدا موشه

و اُو دَ روزِ اِنْتِقام رَحْم نَموکُنه.

۳۵ اُو دَ هیچ رقم تاوو راضی نَموشه

و هر قدر پیسه کَلو ام که بدی، قَبُول نَمونه.

۱ باچه مه، تورای مره نگاه کُو

و دستورای مره محکم بگیر.

۲ از احکام مه اِطاعت کُو تاکه زنده بُمَنی؛

تعلیم مره مِثِلِ دِیدَنکِ چیم خُو حِفَاطَت کُو.

۳ اونا ره دَ ناخُونای دِست خُو بسته کُو

و دَ وَرَقِ دِلِ خُو نوشته کُو.

۴ دَ حِکْمَتِ بُگی: "تُو خوار مه آستی"

و دانایی ره همدم خُو حساب کُو،

۵ تاکه اونا تُو ره از خاتُونِ بدکار و از خاتُونِ بیگنه

که تورای نرم-و-چرب مَوگه، دُور نگاه کُنه.

۶ ما از خانِه خُو توخ کدم

و از کلکین بورُو ره دِیدُم،

۷ اوخته، دَ مَنَه آدماي نادو، دَ مینکلِ جوانا،

یگ جوانِ بے عقل ره دِیدُم،

۸ که اُو دَ مَنَه کُوچه راه رفته

از یگ گوشه سَرک تیر شده دَ خانِه امزُو خاتُو رسید.

۹ امو غَیْتِ شام دَ عَینِ روز شِشتو

و تریکی شاو بُود

۱۰ که یگ خاتو قد کالای فاحشگری

و نیت بد سون شی میمد.

۱۱ خاتون قوشره گر و سرکش

که پای شی د خانه گیر نمونه،

۱۲ گاهی د کوجه ها و گاهی د بازار،

و د هر گوشه مردکو ره گیتته مونه،

۱۳ او امو باچه جوان ره گیر کده ماخ کد

و از بے حیایی دزو گفت:

۱۴ "گوشت قربانی تیار آسته،

چراکه ما امروز نذر قربانی خو ره پوره کدیم.

۱۵ دهمزی دلیل د خوش آمد ازتو د بورو آمدیم،

و اوگل کده آخرکار تو ره پیدا کدم.

۱۶ د بستر خاو خو توشکای رنگارنگ

از رخت کتان مصری آوار کدیم.

۱۷ جاگه خو ره قد عطر مرو،

عود و سلیخه پاش دده خوشبوی کدیم.

۱۸ بیه که تا صبح عشق بازی کده

از محبت یگدیگه خو لذت ببری،

۱۹ چراکه شوی مه د خانه نییه

و د یگ سفر دور رفته.

۲۰ او یگ خلطه نقره قد خو گرفته برده

و تا آخر ماه پس نمییه.

۲۱ د ای ترتیب او امو جوان ره قد تورای گرم-و-ملایم خو بازی دد

و او ره قد گبای لخشتم خو مجبور کد.

۲۲ دمزو غیت او از پشت شی ربی شد

رقم نرگاو آلی که د کشتارگاه موره

و رقم آهو وری که بے خبر د بله دام قدم میزنه،

۲۳ تا غیتیکه تیر د دل شی بخوره.

او رقم مرغاک آلی آسته که د ورغه موفته

و نموفامه که زندگی شی د خطر آسته.

۲۴ پس، ای بچکیچای مه، دز مه گوش بدید

و د تورای مه خوب فکر خو ره بگیریید:

۲۵ نه ایلید که دل شمو د راه ازو خاتو مایل شنه؛

نَشْنَه که اُو شُمُو رِه سُون گُمراهی بُبرِه،
 ۲۶ چراکه اُو کَلُو مردکُو رِه خانه خراب کده
 و غَدَر کسا رِه دَ تباھی اَندخته.
 ۲۷ خانِه اَزُو رَقَمِ راهی اَسْتِه که طرفِ عالمِ مُرده ها مورِه
 و عاقِبَتِ دَ خانِه مَرگِ مِیرسنه.

۱ آيا حِکْمَتِ کُویِ نَمُوکُنَه
 و داناییِ آوازِ حُو رِه بِلنَد نَمُونَه؟
 ۲ دَ جايایِ بِلنَد، دَ لَبِ راه،
 دَ مَنَه چارِ راهی ها حِکْمَتِ ايسْتِه يَه؛
 ۳ دَ نَزديکِ دَرِوازَه شار، دَ دانِ درگِه شی
 حِکْمَتِ ايسْتِه شُدِه بِلنَد چيغِ مِيزَنَه:
 ۴ "اُو مردکُو، شُمُو رِه کُویِ مُونُم!
 ما بِلدِه پَگِ مَرْدُمِ جارِ مِيزَنُم.
 ۵ اُو آدمایِ نادو، هُوشیاریِ پيدا کُنيد.
 آیِ نَفرايِ بے عَقْل، داناییِ رِه حاصِلِ کُنيد.
 ۶ گَبایِ مَرِه گُوشِ کُنيد، چراکه تورايِ مِه با اَرزِشِ-و-کَمِ پيدا اَسْتِه
 و از لَبِ هایِ مِه چيَزایِ حُوبِ-و-نِیکِ بَرِ مَوشِه.
 ۷ دانِ مِه راسْتیِ رِه بِيانِ مُونُکُنَه،
 مَگَمِ لَبِ هایِ مِه از بَدِ گُفتو بَدِ مَوبَرِه.
 ۸ تَمامِ تورايِ دانِ مِه صَادِقِ-و-راسْتِ اَسْتِه
 و دَزُو هِيچِ چيَزیِ کَجِ و کِيلِ و جُودِ نَدَرِه.
 ۹ دَ آدمایِ دانا پَگِ امزِي چيَزِاِ واضِحِ اَسْتِه
 و دَ کَسایِ که عِلْمِ-و-دانِشِ پيدا کده، سَيِدِه-و-سادِه.
 ۱۰ پِنْدِ-و-نَصِيحَتِ مَرِه دَ عِوَضِ نَقْرِه قَبُولِ کُنيد
 و داناییِ رِه از طِلّا کده کَلُو اَرزِشِ بَدِيدِ،
 ۱۱ چُونِ حِکْمَتِ از لَعْلِ کده قِيَمَتِ تَرِ اَسْتِه
 و هِيچِ چيَزِ رِه قَدِ اَزُو بَرابَرِ کده نَمِيتِنيد."
 ۱۲ "ما حِکْمَتِ اَسْتُمِ و قَدِ هُوشیاریِ يِگَجایِ زِنْدَگِيِ مُونُم.
 ما داناییِ و بِيانِيِ رِه پيدا کديم.
 ۱۳ تَرَسِ از خُداوندِ يَعْنِي نَفَرَتِ دَشْتُو از بَدِي.
 ما از غَرُورِ و کِبَرِ و از رِفْتارِ و کُفْتارِ غَلَطِ نَفَرَتِ دَرُمِ.
 ۱۴ ما صاِحِبِ مَشُورِه و کاميابِيِ اَسْتُمِ،
 ما داناییِ اَسْتُمِ و قُوتِ دَ دِسْتِ اَزْمِه يَه.
 ۱۵ دَ زُورِ اَزْمِه پادشاهِ ها، پادشاهِيِ مُونُکُنَه

و حُكْمَرَانَا دَ عَدَلٍ-و-إِنصَافِ قِضَاوَاتِ مُونِه.

۱۶ دَ وَسِیْلِه اَزْمِه رَهْبِرَا حُكُومَتِ مُونِه

و آدمای شریف دَ عَدَلٍ-و-إِنصَافِ قِضَاوَاتِ مُونِه.

۱۷ ما کسای ره دوست دَرُم که اونا مَرِه دوست دَشْتِه بَشِه،

و اُونای که دَ جُسْتُجُوی اَزْمِه اَسْتِه، مَرِه پِیْدَا مُونِه.

۱۸ دَوْلَت، عِزَّت، مَالِ دایمی

و کامیابی دَ اِخْتِیَارِ اَزْمِه یِه.

۱۹ فایده های مه از طِلَّا کده کم پِیْدَا

و حاصِل مه از نُقْرِه خَالِصِ کده بَهْتَرِ اَسْتِه.

۲۰ ما دَ رَاهِ رَاسْتِی-و-عَدَالَتِ

و دَ رَاهِ هَای اِنصَافِ قَدَمِ مِیْلُم.

۲۱ و ثُرُوتِ رِه دَ اُو کسای مِیْدُم که مَرِه دوست دَرِه،

و خزانِه ها و گَوْصَنْدُقِ هَای اَزِوا رِه پُرِ مُونُم.

۲۲ خُداوند از اوّل، پِیْش از خِلَقَتِ دُنیا

مَرِه قَدِ خُودِ خُو دَشْت.

۲۳ از اَزَل، از اِبْتِدا،

پِیْش از پِیْدَا شُدونِ دُنیا، ما مُقَرَّرِ شُدُم.

۲۴ پِیْش ازِی که بَحْر و دریا ها دَ وُجُودِ بیه،

و پِیْش ازِی که از چِشمِه ها اُو جَاری شُنِه، ما پِیْدَا شُدُدُم.

۲۵ پِیْش ازِی که کوهها دَ جَایِ خُو قَرارِ بَگیرِه

و پِیْش از جَورِ شُدونِ تِپِه ها، ما پِیْدَا شُدِه بُودُم.

۲۶ و خِتیْکِه خُداوند هِنوزِ زَمِی و دَشْتِ رِه اَسْتِ نَکَدَد^a

و خَاکِ زَمِی رِه جَورِ نَکَدَد،

۲۷ غَیْتِیْکِه اَسْمونَا رِه جَای-دَ-جَایِ کَد، ما دَ اُونجِی بُودُم.

و خِتیْکِه خُداوند خَطِّ اُفُقِ رِه دَ بِلِه بَحْرِ کَشِیْد

۲۸ و اُورِها رِه دَ اَسْمونَا شَکْلِ دَد

و چِشمِه ها رِه از چُقُورِی زَمِی جَاری کَد؛

۲۹ و خِتیْکِه خُداوند اِندازِه دریا ها رِه تَعیینِ کَد

تا که اُو ها از حَدِّ خُو تَجَاوَزِ نَکُنِه،

و غَیْتِیْکِه پَایِ سَنگِ زَمِی رِه اِیْشْت

۳۰ ما دَ پِیْشِ اَزِو مِثْلِ یَگِ اَسْتَا بُودُم

و رِوزانِه یَگِ مَنبِیعِ خُوشِی بِلَدِه شِی بُودُم

^a ۸:۲۶ یعنی هست نَکَدِه بُود.

و دَ حُضُورِ شِی هَمِیْشَه خُوشحَالِی مُوْکُدُم.

۳۱ خوشی از مه دَ باره ازی دُنیا بُود

و ما از دِیْدونِ بَنی آدَم لِدَت بُرُدُم.

۳۲ و آلی آی بچکِیچای مه، دَز مه گوش بِدِید:

نیک دَ بَخْتِ کَسای که از راهِ از مه پِیروی کُنه.

۳۳ نَصِیْحَتِ مَرَه گوش کده هُوشیار بِشِید

و اُو ره رَد نَکُنِید.

۳۴ نیک دَ بَخْتِ امْرُو نفرِ که دَز مه گوش بِدِیه

و هر روز چِیم شی دَ درگه مه بَشه،

دَ لبِ چارچِیوِ درگه مه اِنْتِظارِ مَرَه بَکِشه.

۳۵ چُون هر کسی که مَرَه پِیدا کُنه، زَندگی ره پِیدا مُونه

و اُو رِضایَتِ خُداوند ره حاصِلِ مُونه.

۳۶ مَگم کسی که مَرَه از دِستِ مِیدیه، اُو دَ جانِ خُو نُقْصانِ مِیرِسنه

و اُونای که از مه نَفَرَتِ دَره، اُونَا مَرگ ره دوستِ دَره.

۱ حِکْمَتِ قِصْرِ خُو ره جُور کده

و هفت سَتُونِ شی ره تَرِاش کده.

۲ اُو مالایِ خُو ره حلالِ کده و نانِ تِیار کده^a

و قد اَزُو قَتی شِرابِ اَنگُورِ ام تَهیه کده.

اُو دِستَرخونِ خُو ره اَوار کده

۳ و کِنِیزایِ خُو ره رِبی کده

تا که از بِلند تَرِین جای های شارِ مَرُدُم ره کُوی کُنه:

۴ ”کَسای که نادو اَسْتَه اِینجی بیه.

حِکْمَتِ بِلدِه مَرُدُم کم عقلِ مُوگه که،

۵ ”بِید، از نانی که تِیار کدیم، بَخُورید

و از شِرابِ اَنگُورِ که گت کدیم،^b وُچی کُنِید.

۶ نادانی ره ایله کُنِید و زنده بُمِید

و مُسْتَقِیم دَ راهِ عقل-و-دانایی بَورید.

۷ هر کسی که آدَم رِیشخَندگر ره ملامتِ کُنه، اُو خود ره رَسوا مُونه،

و هر کسی که یگ آدَم بَدکار ره سرزَنش کُنه، اُو بِلدِه خود شی عِیبِ حِسابِ مُوشه.

۸ آدَم رِیشخَندگر ره سرزَنش نَکُو، چُون اُو از تُو بَد مُوَبَره.

آدَم دانا ره سرزَنش بُوگو و اُو تُو ره دوستِ مِیدنه.

^a ۹:۲ مثل که دَ یگ مِهمانی نان تِیار کُنی. ^b ۹:۵ دَ زمانِ قَدِیم مَرُدُم اَکْثَرِ وختا شِرابِ اَنگُورِ ره قد آو گت مُوگد، تا که ام کَلو شَنه و ام نَشِه

شی کم شَنه.

۹ شخصِ دانا ره نصیحتِ کُو و اُو داناترِ موشه؛
آدمِ صادقِ ره تعلیمِ بدی، اُو عِلْمِ شی زیاد موشه.

۱۰ شروعِ حکمتِ ترس از خُداوند آسته،
شِناختِ خُدايِ پاک، داناییِ حسابِ موشه،
۱۱ ”چون دَ واسِطَه ازمه، یعنی حکمت، طُولِ عُمُر تُو دراز موشه
و سال های زندگی تُو کلوتر.“

۱۲ اگه حکیم و دانا آستی، فایده شی ره بلده خود خُو میگیری
و اگه حکمت ره ریشخند کنی، نُقص شی ره خود تُو باید برداشت کنی.

۱۳ خائونِ بے عقل، قوشره گر آسته،
اُو نادو آسته و هیچ چیز ره نموفامه.

۱۴ اُو دَ درگه خانه خُو،

یا دَ یگ چوکی دَ یگو بلندی شار میشینه

۱۵ و آدمای ره که از اُونجی تیر موشه،

امو کسای ره که دَ راهِ خودون خُو زی آسته، کوی مونه:

۱۶ ”کسی که نادو آسته اینجی بیه!“

و اُو دَ مردُم کم عقل موه:

۱۷ ”اُو دُزی کده شیرین آسته

و نانِ که تاشکی خورده موشه، کلو مزه داره.“

۱۸ مگم اونا پی نموبره که خانه ازو جای مردا یه

و عاقبتِ هر کسی ره که دعوتِ کده، دَ تاهترینِ عالمِ مردا.

۱. مثل های سلیمان.

باچه حکیم-و-دانا آته خُو ره خوش مونه،

مگم باچه ابله-و-بے عقل باعثِ غم-و-عُصَبه آبه خُو موشه.

۲ مال-و-دولتی که از راهِ خراب دَ دستِ آمده بشه فایده ندره،

مگم نیکی-و-صداقت میتنه که آدم ره از دمِ مرگ نجات بدیه.

۳ خُداوند آدم نیک-و-صادق ره گُشنه نمیله،

لیکن خاهشِ نفسِ بدکارا ره باطل مونه.

۴ دستای آدم ثمبل باعثِ غریبی ازو موشه،

لیکن دستای آدم زحمت کش اُو ره دولت مند مونه.

۵ کسی که دَ تايستو حاصلاتِ خُو ره جم مونه باچه هوشیار آسته،

مگم کسی که دَ فصلِ درو خاو مونه آدم بے ننگ آسته.

۶ دَ سرِ آدم صادق برکت آسته،

- مگم دانِ بدکارا ستم ره پوٹ مونه.
- ۷ یاد کدونِ آدمِ نیکوکار بلدهِ دیگر و یگ برکت آسته
- مگم نامِ بدکارا مِثَلِ یگ چیزِ گنده شده از بین موره.
- ۸ آدمِ دانسته احکام ره قبول مونه
- مگم جاهلِ کلوگوی تباہ موشه.
- ۹ او کسی که د راستی پای میله، د امن-و-سکون زندگی مونه،
- مگم آدمی که د راهِ کج موره د آخر بر ملا موشه.
- ۱۰ کسی که چشمک میزنه سببِ غم آسته،
- مگم جاهلِ کلوگوی تباہ موشه.
- ۱۱ دانِ نفرِ نیک مِثَلِ چشمه حیات آسته،
- مگم دانِ بدکارا ستم ره پوٹ مونه.
- ۱۲ کینه-و-نفرت باعثِ جنگ-و-جنگال موشه،
- مگم مُحَبَّتِ هر قسم خطا ره پوش مونه.
- ۱۳ از لبِ آدمِ دانا حکمت پیدا موشه،
- لیکن شخصِ بے عقل چپو بے عقلی خُو ره د پشت خُو مخوره.
- ۱۴ آدمای دانا، علم ره د خیره مونه،
- مگم دانِ آدمِ جاهل فوراً تباہی میره.
- ۱۵ دارایی دولت مند ا بلده شی یگ قلعه محکم آسته،
- مگم ناداری بلده فقیرا باعثِ تباہی موشه.
- ۱۶ مُزِدِ آدمِ نیک-و-صادق باعثِ زندگی شی موشه،
- مگم عایدِ آدمِ بدکار باعثِ موشه که او گناه کنه.
- ۱۷ کسی که نصیحت ره قبول مونه او د راهِ حیات قدم میله،
- مگم کسی که سرزنش ره رد مونه، او گمراه موشه.
- ۱۸ کسی که کینه-و-نفرت ره تاشه مونه، دروغگوی آسته
- و کسی که تهمتِ ناحق ره تیت مونه ابله یه.
- ۱۹ کلوگویی خالی از گناه نیبه،
- لیکن هوشیار او کسی آسته که دان خُو ره میگیره.
- ۲۰ زیونِ آدمِ صادق نقره اَلّی خالص آسته،
- مگم دلِ آدمِ بد، کم ارزشه.
- ۲۱ توره دانِ آدمِ صادق بلدهِ عذر مردم فایده میرسنه،
- مگم آدمای جاهل از کم عقلی خُو موره.
- ۲۲ برکتِ خداوند انسان ره د ولتمند مونه،
- و رنج-و-زحمت د زشی نمیرسنه.
- ۲۳ آدمِ ابله از عملِ بد لذت موره،
- مگم آدمِ دانا از حکمت-و-دانایی لذت موره.

- ۲۴ آدمای بدکار دُچارِ بِلایِ مُوشه که از شیِ میترسه،
مگم آدمای نیک-و-صادقِ دَ آرزویِ خُو میترسه.
- ۲۵ وختیکه طوفانِ مییه، آدمِ بدکارِ سرپُلوک^a موره،
لیکنِ بُنیادِ آدمِ نیک تا اَبَدِ باقیِ مُومنه.
- ۲۶ رقمی که تُرشی دَ سرِ دَندونا و دُود دَ سرِ چِیما تاثیرِ بدِ دَره،
اُمُو رقمِ آدمِ ثَمبلِ ام، دَ سرِ کسای که اُو ره ریی کده، تاثیرِ بدِ دَره.
- ۲۷ ترس از خُداوندِ عُمَرِ اِنسانِ ره دِرازِ مُونه،
مگم عُمَرِ بدکارا کوتاهِ مُوشه.
- ۲۸ اُمیدِ آدمای نیکِ بِلدِه ازوا خوشیِ میره،
مگم اِنْتَظارِ بدکارا هیچِ مُوشه.
- ۲۹ راهِ خُداوندِ بِلدِه آدمِ پاک-و-بِے عَیبِ مِثلِ یگِ قلعِه محکمِ اَسته،
مگم اُو بدکارا ره نابُودِ مُونه.
- ۳۰ آدمِ نیک-و-صادقِ هرگز از جایِ خُو بے جایِ نَمُوشه،
لیکنِ بدکارا دَ زمیِ جای-د-جایِ نَمُومنه.
- ۳۱ از دانِ آدمِ نیکِ حِکمت-و-داناییِ بُرِ مُوشه،
مگم زبونِ زشت از بیخِ خُو کَندهِ مُوشه.
- ۳۲ لبِ هایِ آدمِ نیکِ مِیَدنه که کُدمِ چِیزِ خُوبِ اَسته،
مگم دانِ بدکارا دَ گبایِ زشتِ عادتِ دَره.
- ۱ از ترازویِ غَلَط، خُداوندِ بدِ مَویرِه،
مگم اُو وَزنِ برابرِ ره دوستِ دَره.
- ۲ دَ جای که کِیرِ وِجُودِ دَره شرمِندگیِ امِ اَسته،
لیکنِ حِکمت-و-داناییِ نَصیبِ آدمِ خاکسارِ مُوشه.
- ۳ صداقتِ آدمای نیکِ اُونا ره رهنماییِ مُونه،
مگم فَریبِ بدکارا اُونا ره تَباهِ مُونه.
- ۴ مال-و-دَولتِ دَ روزِ قیامتِ بِلدِه اِنسانِ فایدهِ نَدَره،
مگم صداقت-و-عدالتِ اُو ره از مَرگِ نِجاتِ مِیدیه.
- ۵ صداقتِ آدمِ نیک-و-بِے عَیب، راهِ شیِ ره سِیدهِ مُونه،
مگم آدمِ بدکار از خاطرِ بدکاریِ خُو چِپِهِ مُوشه.
- ۶ صداقتِ آدمای نیکِ اُونا ره نِجاتِ مِیدیه،
لیکنِ آدمای فَریبکارِ دَ دامِ هَوسِ هایِ خُو گِرِفَتارِ مُوشه.
- ۷ آدمِ بدکارِ وختیکه مومره، اُمیدِ شیِ از بَینِ موره،
و تَوَقُّعِ قُدْرَتِ مَندا باطلِ مُوشه.
- ۸ آدمِ نیک از سختی-و-مُشکِلاتِ خلاصِ مُوشه،

^a ۱۰:۲۵ سرپُلوک یعنی یکرته گم مُوشه.

- مگم آدم بدکار گرفتار ازوا موشه.
- ۹ آدم خُدا ناشناس قد توره بد خُو همسایه خُو ره تَباه مونه،
مگم آدمای صادق از دانایی خُو نجات پیدا مونه.
- ۱۰ از کامیابی آدمای عادل، تمام شار خوشی مونه،
و از مُردونِ آدمای شریر، مُردم از خوشحالی چیغ میزنه.
- ۱۱ از بَرکتِ مُردمِ راستکار، شار تَرقی کده باله موره،
مگم از توره بدکارا شار بیرو موشه.
- ۱۲ آدم بے عقل همسایه خُو ره حَقیر حساب مونه،
مگم آدم دانا زبون خُو ره میگیره.
- ۱۳ آدم چُغَل رازِ دیگر ره افشا کده موره،
مگم آدم بااعتبار راز ره دِ دل خُو نگاه مونه.
- ۱۴ دَ جای که رهبری-و-مشوره موجود نبشه، مُردم سُقوط مونه،
مگم مشوره دهنده که کلو بشه، پیروزی-و-سلامتی پیدا موشه.
- ۱۵ کسی که بلده آدم ناشناس ضامن شنه، حتماً نقصان مینگره
و کسی که ضمانتِ کسی ره نکُنه، اُو محفوظ مومنه.
- ۱۶ خائونِ مهربو صاحبِ عزت-و-احترام موشه،
مگم آدمای زورثو دارایی ره حاصل مونه.
- ۱۷ آدم مهربو دَ خود خُو فایده میرسنه،
مگم آدم ظالم دَ جان خُو ضرر.
- ۱۸ آدم شریر مُردِ فریبنده-و-باطل ره حاصل مونه،
لیکن آدمی که نیکی ره تیت مونه، اُو اجرِ خوبی خُو ره مینگره.
- ۱۹ رقمی که نیکی-و-صداقت انسان ره طرفِ زندگی موبره،
امو رقم هر کسی که از بدی پیروی کنه اُو سون طرفِ مرگ ری آسته.
- ۲۰ خداوند از آدمای کجرو-و-بدنیت نَفرت دَره،
مگم از آدمای نیکوکار خوش-و-راضی آسته.
- ۲۱ باورِ کُو که آدم بدکار جزا مینگره،
لیکن اولاده آدمای راستکار از جزا نجات پیدا مونه.
- ۲۲ حلقه طَلایی دَ بینی خوک
و نُوربندی دَ خائونِ بے سلیقه، بے معنی یه.
- ۲۳ آرزوی آدمای نیک اونا ره دَ خوشبختی میرسنه،
مگم غَضَبِ خُدا اُمیدِ بدکارا ره نابود مونه.
- ۲۴ کسی آسته که سخاوت‌مندانه میدیه و اُو کلوتر حاصل مونه،
و کسِ دیگه آسته که پگ شی ره بلده خود خُو نگاه مونه، و له باز ام محتاج موشه.
- ۲۵ آدم سَخی دَوْلتمند موشه،
و کسی که دیگر ره سیر آو کنه، خود شی ام سیر آو موشه.

- ۲۶ کسی که غلّه ره بلده سُود نگاه مونه، مردُم اُو ره نالت مونه،
مگم بَرکت دَ بِلّه کسی آسته که غلّه ره سَودا مونه.
- ۲۷ کسی که دَ جُسْتَجوی نیکی بشه، اُو رضایَتِ خُدا و بَنده ره حاصل مونه،
لیکن آدمی که دَ پُشتِ بلا میگرده، بلا دَ سر شی مییه.
- ۲۸ کسی که دَ دارایی خُو تکیه مونه، اُو ناکام موشه،
مگم مردُم راستکار مِثلِ بَلگِ دِرختِ اَلّی سَوز مونه.
- ۲۹ آدمی که خانوادِه خُو ره دَ رَنج-و-زَحمت میندزه، حاصلِ از اُو شخص باد آسته،
و آدمِ جاهِل نوکرِ آدمِ دانا موشه.
- ۳۰ ثمرِ آدمِ نیک مِثلِ دِرختِ حَیات آسته،
و کسی که جانِ دیگرِ ره دَ راهِ راست کش مونه، اُو دانا یه.
- ۳۱ اگه آدمِ صادقِ اَجْر خُو ره دَ ای دُنیا مینگره،
پس آدمِ بدکار و گناهکار چِیقس کلوتر جزا مینگره!
- ۱۲ کسی که پند-و-نصیحتِ ره دوست دشته بشه دانایی ره ام دوست دَره،
و کسی که از اصلاح شُدو نَفرت دشته بشه، اُو بے عقل آسته.
- ۲ آدمِ نیک رضای خُداوند ره حاصل مونه،
مگم کسی که نقِشِه بد میکشه، خُداوند اُو ره محکوم مونه.
- ۳ انسان از بدی-و-شرارتِ اُستوار نَموشه،
مگم ریشِه آدمِ صادقِ هرگز کَنده نَموشه.
- ۴ خاتونِ خُوب تاجِ سرِ شوی خُو آسته،
مگم خاتونِ بے حیا، رَقمِ شارِیدگی دَ اُسْتَعونایِ شوی خُو آسته.
- ۵ فِکرایِ آدمایِ نیکِ راست-و-دُرست آسته،
مگم مشوَره هایِ مردُمِ شریرِ پُر از فِریب-و-نیرنگ.
- ۶ تورایِ آدمایِ بدکارِ باعِثِ خُونِ ریزی موشه،
مگم نقلِ راستکارا باعِثِ نِجات.
- ۷ بدکارا سرنگون شده از بَینِ موره،
لیکن خانِه آدمایِ نیکِ پایدار مومنه.
- ۸ انسان دَ اندازِه هُوشیاری خُو صِفَتِ موشه،
مگم کسی که فِکرِ شی کَجِج آسته، شرمنده موشه.
- ۹ بَهرتر آسته که یگِ نَفَرِ حَقیر-و-فَقیر معلوم شنه، ولے نوکرِ دشته بشه
نِسبَتِ دَزی که خود ره کُته نشو بدیه و نانِ خوردون خُو ره ام نَدشته بشه.
- ۱۰ آدمِ عادِل دَ فِکرِ جانِ حیوانِ خُو آسته،
مگم آدمایِ شریرِ حتی رَحِمِ کدون شی ام ظَلَم آسته.
- ۱۱ کسی که دَ زمینِ خُو کِشت-و-کار مَکُنه، اُو از نانِ سیرِ موشه،
مگم کسی که دَ پُشتِ چِیزایِ بے فایده میگرده، آدمِ بے عقل آسته.
- ۱۲ شخصِ بدکارِ چِیم شی دَ وُلجِه مردُمِ شریرِ منده،

- لیکن ریشہ آدمای صادق پُر ثمر آستہ.
- ۱۳ آدمِ خراب دَ دامِ بدگویی خُو گرفتار موشہ،
مگم آدمِ صادق از مُصیبتِ نجات پیدا مُونہ.
- ۱۴ انسان از نتیجہ تورہ خُو خوبی مینگرہ
و دستای زحمت کشِ انسان دَز شی فایده میرسنہ.
- ۱۵ راہِ آدمِ جاہل دَ نظرِ خود شی دُرست آستہ،
مگم آدمِ دانا دَ نصیحتِ دیگر و گوش میدیہ.
- ۱۶ قارِ آدمِ جاہل یگ دم معلوم موشہ،
مگم آدمِ هوشیار تُوہین-و-تحقیر رہ نادیدہ میگیرہ.
- ۱۷ شاہدِ راستگوی صداقت رہ ظاہر مُونہ،
مگم شاہدِ دروغگوی فریب رہ.
- ۱۸ تورای بعضی کسا مثلِ ضربه شمشیر آستہ،
مگم زیونِ آدمای دانا شفا بخش.
- ۱۹ تورہ لب های راستگوی تا ابد پایدار مومنه،
مگم زیونِ دروغگوی فقط یگ لحظہ عمر درہ.
- ۲۰ فکرِ آدمای منافق پُر از چال-و-نیرنگ آستہ،
مگم کسای کہ بلدہ صلح-و-آرامش مشورہ میدیہ، خوشی مینگرہ.
- ۲۱ دَ آدمای صادق هیچ بدی نمیرسہ،
لیکن بدکارا پُر از جنجال-و-مشکلات آستہ.
- ۲۲ خداوند از آدمای دروغگوی بد موبرہ،
مگم از شخصِ نیکوکار راضی آستہ.
- ۲۳ آدمِ هوشیار دانش خُو رہ آشکار نمونہ،
مگم دلِ آدمای ابلہ جهالتِ ازوا رہ معلومدار مُونہ.
- ۲۴ دستِ زحمتکش، انسان رہ حاکم جور مُونہ،
مگم ثمبلی او رہ دَ نوکری میندزہ.
- ۲۵ غم-و-غصہ، دلِ انسان رہ میدہ مُونہ،
مگم تورہ خوب-و-نرم او رہ خوشحال مُونہ.
- ۲۶ آدمِ نیک دَ دوست خُو ہدایت میدیہ،
مگم بدکارا مردم رہ طرفِ گمراہی موبرہ.
- ۲۷ آدمِ سُست حتی شکار کدگی خُو رہ کباب نمونہ،
مگم کوشش-و-تلاش بلدہ انسان گنجِ قیمت‌بای آستہ.
- ۲۸ راہِ نیکی-و-صداقت، راہِ زندگی آستہ
کہ دَ مسییرِ ازو مرگ وجود ندرہ.
- ۱۳ باچہ هوشیار نصیحتِ آتہ خُو رہ میشنوه،
مگم آدمِ لودہ سرزنش رہ قبول نمونہ.

- ۲ از ثمرِ دان خُو انسان فایده میگیره،
مگم آرزوی خیانتکارا ظلم کدو آسته.
- ۳ شخصی که زیون خُو ره نگاه کنه جان خُو ره حفظ مونه،
مگم کسی که لب های خُو ره ناسنجیده واز کنه تباه موشه.
- ۴ آدمِ خاوشله آرزو مونه، و له چیزی حاصل نمونه،
مگم آدمِ زحمتکش خُوب سیر موشه.
- ۵ شخص نیک از دروغ گفتو بد موبره،
مگم آدمِ بدکار شرمنده و رسوا موشه.
- ۶ صداقت، کسای ره که د راهِ راست سم آسته، حفاظت مونه،
مگم گناه، آدمِ گناه کار ره از بین موبره.
- ۷ یگو کس خود ره دولت مند نشو میدیه، مگم د حقیقت هیچ چیز ندره،
وله یگو کس دیگه خود ره غریب نشو میدیه، مگم مال-و-دولت کلو دره.
- ۸ ثروتِ انسان میتنه جان شی ره از خطر نجات بدیه،
مگم آدمِ غریب از کس اخطار-و-تهدید نمیشنوه.
- ۹ چراغِ آدمای نیک روشو یه،
مگم چراغِ بدکارا گل موشه.
- ۱۰ مغروری فقط نزاع-و-جنجال ره پیدا مونه،
لیکن شخصی که نصیحت ره قبول مونه دانا یه.
- ۱۱ مال-و-دولتی که از راهِ غلط پیدا شنه زود از دست موره،
مگم نفری که د زحمت-و-کوشش جم کنه، دارایی شی کلو شده موره.
- ۱۲ امیدِ دیر رس دلِ انسان ره میده مونه،
مگم پوره شدون یگ آرزو، بلده انسان مثل درختِ حیات تازگی موبخشه.
- ۱۳ کسی که پند-و-نصیحت ره حقیر حساب مونه، خود ره د مشکلات میندزه،
مگم کسی که د حکمِ خدا احترام دره، اجر خُو ره میگیره.
- ۱۴ تعلیمِ آدمِ دانا چشمه حیات آسته
و انسان ره از دام های مرگ نجات میدیه.
- ۱۵ عقل-و-هوش خُوب بلده انسان احترام د وجود میره
مگم راهِ خیانت کارا باعث تباهی خودون شی موشه.
- ۱۶ آدمِ هوشیار د هر کار سنجش کده عمل مونه،
لیکن آدمِ بی عقل جهالت خُو ره ظاهر مونه.
- ۱۷ قاصدِ بد د بلا گرفتار موشه،
مگم قاصدِ خُوب باعث شفا موشه.
- ۱۸ فقر و شرمندگی د بله کسی مییه که نصیحت ره رد مونه،
مگم کسی که سرزنش ره قبول مونه قابل احترام آسته.
- ۱۹ آرزوی پوره شده د جانِ انسان شیرینی میدیه،

- لیکن دست کشیدو از کار بد د نظر شخص ابله زشت معلوم موشه.
- ۲۰ کسی که قد مردمای دانا بشینه دانا موشه،
مگم اندیوالی قد آدمای بے عقل ضرر ذره.
- ۲۱ بلا دامونگیر گناہکارا موشه،
مگم کامیابی نصیب آدمای نیک-و-صادق.
- ۲۲ آدم صالح حتی د نوسه های خو میراث میله،
مگم مال-و-دولت گناہکارا بلده آدمای نیک ذخیره موشه.
- ۲۳ زمین آدم فقیر کلو حاصل میدیه،
مگم از بے انصافی حاصل ازو چور موشه.
- ۲۴ کسی که چوب اصلاح ره از باچه خو دریغ مونه
او از باچه خو نفرت ذره،
مگم کسی که اولاد خو ره دوست ذره،
او د فکر اصلاح کدون شی آسته.
- ۲۵ آدم نیک از خوراکی که ذره موخوره و سیر موشه،
لیکن کوره آدم بدکار گشنه مومنه.

۱۴

- ۱ خاتون هوشیار خانه خو ره آباد مونه،
مگم خاتون جاهل او ره قد دستای خود خو خراب مونه.
- ۲ کسی که د راستی قدم باله مونه، او از خداوند ترس موخوره،
لیکن کسی که د راه کج موره، او د خداوند بے احترامی مونه.
- ۳ توره که از دان آدم جاهل بر موشه، بلده پشت ازو یگ چوب جور موشه،
مگم تورای آدم دانا او ره حفاظت مونه.
- ۴ اگه گاو د گاوخانه نبشه، آخور صاف مومنه،
مگم از زور گاو آسته که حاصل کلو موشه.
- ۵ شاهد راستگوی دروغ نموگه،
مگم شاهد دروغگوی توره دروغ موگه.
- ۶ آدم لوذه د جستجوی حکمت آسته، مگم پیدا نمیتنه،
د حالیکه بلده آدم دانا پیدا کدون حکمت آسو یه.
- ۷ از آدم بے عقل دوری کو،
چون از لب های ازو علم-و-دانش پیدا نموشه.
- ۸ حکمت آدم هوشیار اینی آسته که راه خو ره درک موگنه،
مگم جهالت مردم بے عقل اونا ره بازی دده گمراه مونه.
- ۹ آدمای جاهل د بله قربانی جرم ریشخندی مونه،
مگم مردم راستکار رضامندی خدا ره حاصل مونه.
- ۱۰ تلخی انسان تنها د دل خود شی روش آسته

- و خوشی انسان ام تنها دَ خود شی معلومه.
- ۱۱ خانه بدکارا چپه موشه،
لیکن خیمه آدمای راستکار آباد مومنه.
- ۱۲ یگو راه آسته که دَ نظرِ انسان راست معلوم موشه،
مگم عاقبتِ ازو راه، مرگ آسته.
- ۱۳ حتی دَ غیتِ خندیدو امکانِ دره که دلِ انسان غمگین بشه،
مگم وختیکه خنده خلاص موشه، غم دَ جای خُو باقی مومنه.
- ۱۴ آدمی که گمراه موشه نتیجه گمراهی خُو ره مینگره،
وله آدمِ خوبِ اجرِ خوبی خُو ره مینگره.
- ۱۵ آدمِ ساده‌دل هر توره ره باورِ موکنه،
لیکن آدمِ هوشیار قَدَمِ های خُو ره سنجیده باله مونه.
- ۱۶ آدمِ دانا احتیاط مونه و از بدی دُوری مونه،
مگم آدمِ بے عقل از رُوی غرورِ خُو بے پروایی موکنه.
- ۱۷ آدمِ توندخوی کارای جاهلانه مونه،
و از آدمِ دسیسه‌گر مردمِ نفرتِ دره.
- ۱۸ جهالت نصیبِ مردمِ نادو آسته،
لیکن علم-و-معرفتِ مثلِ تاجِ دَ سرِ آدمای هوشیار.
- ۱۹ بدکارا عاقبتِ دَ آدمای نیکِ احترام مونه،
و شیرا آخرِ رفته دَ دمِ درگه های آدمای نیک-و-صادقِ سرِ خم مونه.
- ۲۰ از آدمِ مفلس حتی همسایه شی ام نفرتِ دره،
مگم دولت‌مند دوستای کلو دره.
- ۲۱ کسی که همسایه خُو ره حقیر حساب کُنه، گناه‌کار آسته،
لیکن نیک دَ بختِ کسی که دَ غربیا رحم دشته بشه.
- ۲۲ آیا کسای که نقشه های بد دَ دلِ خُو میکشه، گمراه نموشه؟
لیکن کسای که نیتِ خوب دشته بشه، رحمت و وفاداری مینگره.
- ۲۳ از هر زحمت فایده مینگری،
مگم تورای بے فایده باعثِ ناداری موشه.
- ۲۴ مال-و-دولتِ آدمای دانا تاجِ سر شی آسته،
مگم نشانی آدمای بے عقل جهالت شی.
- ۲۵ شاهدِ راستگوی جانِ مردمِ ره نجات میدیه،
مگم شاهدِ دروغگوی دَ مردمِ خیانت مونه.
- ۲۶ ترس از خُداوند بلده یگ آدمِ تکیه‌گاهِ محکم آسته
و بلده اولادای شی ام یگ پناه‌گاه.
- ۲۷ ترس از خُداوند چشمه حیات آسته
که انسان ره از چنگِ مرگِ دور نگاه مونه.

۲۸ بزرگی پادشاه از کلو بودونِ مردمِ آسته،
 مگم بدونِ رعیتِ یگ پادشاه نابود موشه.
 ۲۹ کسی که زود قار نشنه آدم هوشیار آسته،
 مگم آدم تندخوی جهالت خُو ره نشو میدیه.
 ۳۰ دلِ آرام دَ زندگی جان مویخشه
 مگم کینه دلِ باعثِ شاربِدگی استغونا موشه.
 ۳۱ کسی که دَ غریبِ ظلمِ موكنه دَ حقیقت دَ پیدا کِننده ازو توهین مونه،
 و کسی که دَ آدمِ مفلسِ مهربانی کُنه خُدا ره احترام مونه.
 ۳۲ بدکار از خاطرِ بدی خُو سرنگون موشه،
 لیکن آدم نیک حتی که بُمَره یگ پناهگاه بلده خُو دره.
 ۳۳ آدمای فامیده حکمت ره دَ دلِ خُو نگاه مونه،
 حتی آدمای ابله ام ای ره موفامه.
 ۳۴ نیکی-و-صداقت یگ ملت ره سربلند مونه،
 لیکن گناه یگ قوم باعثِ رسوایی شی موشه.
 ۳۵ پادشاه از خادمِ هوشیار خوش شی مییه،
 و له کسی که کارای شرم آور مونه، دَ قار-و-غضب شی گرفتار موشه.

۱۵

۱ جوابِ ملایم قار-و-غضب ره تا میشته،
 مگم توره سخت خشمِ انسان ره کلو مونه.
 ۲ زیونِ آدمِ دانا علم-و-معرفت ره قابلِ قبول جور مونه،
 مگم از دانِ آدمای جاهلِ حماقت بُر موشه.
 ۳ تمام جای ها دَ پیشِ چیم خُداوند آسته
 و او مردمِ خوب و بد ره تشخیص مونه.
 ۴ زیونی که سلامتی دَ وجود میره، مثل یگ درختِ حیات آسته.
 مگم زیونِ فریبکار روحِ انسان ره میده مونه.
 ۵ آدمِ جاهلِ نصیحتِ آته خُو ره خار حساب مونه،
 لیکن شخصِ هوشیار پند-و-سرزنش ره قبول مونه.
 ۶ دَ خانه آدم نیک مال-و-دولت کلو آسته،
 لیکن عایدِ شخصِ بد زحمت-و-جنگال دز شی پیدا مونه.
 ۷ لب های آدمای دانا علم-و-معرفت ره تبت مونه،
 مگم دلِ آدمای بی عقل اُطور نییه.
 ۸ خُداوند از قربانی بدکارا نفرت دره،
 لیکن از دُعای مردمای نیک خوش شی مییه.
 ۹ خُداوند از راه-و-طریقِ آدمِ بدکار بد موبره،
 مگم او پیروِ راستی ره دوست دره.
 ۱۰ کسی که راهِ راست ره ایله کنه، جزای سخت دَ انتظار شی آسته

- و کسی که از اصلاح شدو نَفَرَت دَشْتَه بَشَه، اُو مُومَرَه.
- ۱۱ اگه دَوَرَح و عالم مُردا دَ نَظَرِ خُداوند بَرَمَلا یَه،
پس دِلِ اِنسان چِیقَس کَلوَتَر دَزُو معلُومدار آستَه.
- ۱۲ آدم لَوْدَه سرزَنش-و-تَنبیه ره خوش نَدَره
و پیشِ آدمای دانا نَموره.
- ۱۳ دِلِ خوش، چهره ره خوشحال مُونه،
مگم غَم-و-غُصَبَه دِلِ رُوح اِنسان ره پِژمُردَه.
- ۱۴ دِلِ آدمِ دانا دَ تَلالِش دانایی آستَه،
مگم دانِ آدمای بے عقل خود ره از جهالت سیر مُونه.
- ۱۵ تمامِ روز های زندگی مُردُم بَدَبَخَت سراسر پُر از جنجال آستَه،
مگم دِلِ خوش، زندگی شی مِثَلِ مِهمانی دایمی آلی آستَه.
- ۱۶ مال-و-دَوْلَتِ کم قد ترسِ خُداوند بَهِتَر آستَه
نَسَبَتِ دَ دارایی کلونی که قد جنجال-و-تَشویش یِگجای بَشَه.
- ۱۷ نان-و-پِیاز دَ جای که مُحَبَّتِ بَشَه بَهِتَر آستَه
نَسَبَتِ دَ گوشتِ گاو که قد نَفَرَتِ قتی بَشَه.
- ۱۸ آدمِ تُنْدُخُوی جنجال پَیدا مُوکنَه،
مگم آدمِ باصبر-و-خَوصِلَه جنجال ره قُوی مُونه.
- ۱۹ راهِ آدمِ سُسْتِ قد خار پَوشَنده یَه،
مگم راهِ دُرُستکارا آوار آستَه.
- ۲۰ باچه دانا آتِه خُو ره خوشحال مُونه،
مگم آدمِ بے عقل آیه خُو ره پوزخند مِیَزَنَه.
- ۲۱ آدمِ کم عقل از لَوْدَه گی خوشی حاصل مُونه،
لیکن آدمِ فامیده دَ راهِ راست قَدَمِ میله.
- ۲۲ نَقْشِه که بَدُونِ مَشُورَه کَشِیده مُوشه ناکام مُومَنَه،
لیکن مُشاوِرای کَلو باعِثِ کامیابی مُوشه.
- ۲۳ اِنسان وختیکه جوابِ خُوبِ مِیدیه ازو لِدَتِ مُوبَرَه،
و توره که دَ جای شی گُفته شَنَه، چِیقَس خُوبِ آستَه!
- ۲۴ راهِ حیات، آدمِ دانا ره سُونِ باله مُوبَرَه
و نَمیله که او دَ عالمِ مُردا بوره.
- ۲۵ خُداوند خانِه آدمای مَعْرُور ره از بَینِ مُوبَرَه،
لیکن پُلوانِ زمینِ خاتُونِ بیوه ره ثابتِ نِگاهِ مُونه.
- ۲۶ خُداوند از نَقْشِه های بَدِ نَفَرَتِ دَرَه،
لیکن از توره های پاک-و-خالصِ خوش شی مییه.
- ۲۷ کسی که دَ پُشتِ فایده نَاحقِ مِیگرده دَ خانوادِه خُو نُقصِ مِیبرسنَه،
مگم کسی که از رِشوتِ بَدِ شی مییه، عُمَرِ ازو دِراز مُوشه.

۲۸ آدم نیک-و-صادق پیش از جواب دَدو فکر مونه،
 لیکن از دان بدکارا چیزای خراب بُر موشه.
 ۲۹ خُداوند از بدکارا دُوری مونه،
 لیکن او دُعای آدمای نیک-و-صادق ره گوش مونه.
 ۳۰ نُورِ چِیما دِل ره خوش مونه،
 و خبرِ خوش اسْتُغونا ره تازه و سالم نگاه مونه.
 ۳۱ کسی که سرزنشِ زندگی بَخش ره قبول کنه،
 از جُمِله آدمای دانا حساب موشه.
 ۳۲ کسی که پَند-و-نصیحت ره رد مونه،
 او دَ جانِ خود خُو ریشخندی مونه،
 لیکن کسی که سرزنش ره قبول مکنه
 دِل ازو دانا موشه.

۳۳ ترسِ خُداوند دَ انسان حکمت یاد میدیه،
 و فروتنی، عِزّت و احترام ره دَ وجود میره.

۱ اندیشه ها-و-خیالاتِ دِلِ انسان مربوط دَ خود شی موشه،
 مگم نتیجه آخری از جانبِ خُداوند آسته.

۱۶

۲ تمام راه های انسان دَ نظرِ خود شی پاک آسته،
 لیکن نیتِ های شی دَ خُداوند معلومه.

۳ کارای خُو ره دَ خُداوند تسلیم کُو
 و نقشه های تُو کامیاب موشه.

۴ خُداوند هر چیز ره بلده مقصد خُو خَلق کده،
 و امی رقم آدمِ بدکار ره ام بلده روزِ جزا.

۵ خُداوند از آدمای مغرور بد موبره،
 و یقیناً اونا به جزا نمومنه.

۶ دَ وسیله رحمت و راستی گناه بخشیده موشه،
 و ترسِ خُداوند انسان ره از بدی دُور نگاه مونه.

۷ وختیکه خُداوند از یگ نفر راضی بشه،
 حتی دُشمنای شی ام قد شی صلح-و-آشتی مونه.

۸ مالِ کم که از راه صداقت-و-انصاف پیدا شده بشه بهتر آسته
 نسبت دَ عایدِ کلونِ که از راه بی انصافی پیدا شده بشه.

۹ انسان راه های خُو ره خود شی دَ دِل خُو میسنجه،
 مگم تنها خُداوند آسته که قدمای شی ره اُستوار نگاه مونه.

۱۰ امرِ پادشاه رقمِ وحیِ الهی وری آسته
 و دان شی دَ قضاوت کدو نباید اشتباه کنه.

۱۱ ترازو و سنگای دُرست مربوط دَ خُداوند آسته

- و پگ سنگای خلطه کارِ اَزُو یه.
- ۱۲ عملِ بَدِ دَ نظرِ پادشاهِ ها زِشت معلومِ موشه،
چراکه تَخْتِ پادشاهی شی تَوَسُّطِ عدالتِ اُسْتوارِ اَسْتَه.
- ۱۳ پادشاه از زبونِ نیک-و-صادقِ خوش شی مییه
و آدمِ راستگوی ره دوستِ دَره.
- ۱۴ غَضَبِ پادشاهِ مِثْلِ قاصِدِ مَرگِ اَسْتَه،
لیکنِ آدمِ دانا قار شی ره تاه میسَنَه.
- ۱۵ دَ نُورِ رُویِ پادشاهِ زندگیِ اَسْتَه،
و رضایتِ اَزُو مِثْلِ اَوْرِ بهارِ اَلّی یه که بارانِ رَحمتِ میره.
- ۱۶ حاصلِ کدوِنِ حِکمتِ از طِلائیِ خالصِ کده بهترِ اَسْتَه
و پیدا کدوِنِ داناییِ از نُقره کده باله تره.
- ۱۷ راهِ آدمایِ راستکارِ از بدیِ دُوره؛
و هر نفرِ که راهِ دُرُستِ ره اِنْتِخابِ کُنه، اُو جانِ خُو ره حِفْظِ مُونه.
- ۱۸ عاقبتِ کِبَر-و-غُرُورِ تباهیِ اَسْتَه
و عاقبتِ دِلِ مَغْرُورِ سُقُوطِ.
- ۱۹ بهترِ اَسْتَه که آدمِ بے کِبَرِ بَشَه و قدِ غَرِیبا بِشِیْنه
نِسَبَتِ دَزیِ که دَ وُلْجِهِ نفرایِ مَغْرُورِ شَرِیگِ شُنه.
- ۲۰ کسی که یگو عملِ ره حِکِیمانَه انجامِ مِیدیه، اُو کامیابِ موشه،
و کسی که دَ خُداوندِ تَوَكَّلِ کنه نیکِ بَخْتِ موشه.
- ۲۱ آدمِ فامیده ره مردُمِ از رُویِ داناییِ شی مِیْنَخْشَه
و پندایِ شِیرِیْنِ اَزُو تاثیرِ خُوبِ دَره.
- ۲۲ عقلِ بَلَدِهِ صاِحِبِ خُو چشْمِه حِیاتِ اَسْتَه،
مگمِ آدمایِ جاھِلِ جَزایِ جِھالْتِ-و-نادانیِ خُو ره مِیْنِگره.
- ۲۳ دِلِ آدمِ دانا دَ وختِ توره کُفتو لبِ هایِ شی ره هِدایتِ مُونه
و تعلیمیِ که اُو مِیدیه، فایدمند-و-پُرتاثیرِ اَسْتَه.
- ۲۴ تورایِ خُوبِ رَقْمِ عَسَلِ وَرِی
بَلَدِهِ جانِ شِیرِیْنِ
و بَلَدِهِ اسْتُغونا شِفا بَخْشِ اَسْتَه.
- ۲۵ یگو راهِ اَسْتَه که دَ نظرِ اِنسانِ راستِ معلومِ موشه،
مگمِ عاقبتِ اَزُو راه، مَرگِ اَسْتَه.
- ۲۶ نَفْسِ کارگرِ اُو ره وادارِ دَ کارِ مُونه
و کُشَنگیِ کُورِه شی اُو ره مجبورِ مُونه.
- ۲۷ آدمِ خرابِ نَقْشِه شِیطانیِ مِیکْشَه
و تورایِ شی رَقْمِ آتِشِ اَلّی سوزنده یه.
- ۲۸ شخصِ بَدِ نِیْتِ جنجالِ پِیدا مُوکُنه

و آدمِ جُغُلِ دوستا ره از یگدیگه شی جدا مونه.

۲۹ آدمِ ظالمِ همسایه خُو ره بازی میدیه

و او ره دَ راهِ غَلَطِ رهنمایی مونه.

۳۰ کسی که قد چیمای خُو رَمُوز مونه، اوخته او نَقَشِه بد میکشه،

و کسی که لب-و-دندون خُو ره میخیه، او شرارت خُو ره تکمیل مونه.

۳۱ موی سفید نشانی پیری-و-بزرگی آسته

که یگ آدم دَ وسیله عمل-و-رفتار نیک خُو دَ دست میره.

۳۲ کسی که دیر قار شُنه از مردِ جنگره بهتر آسته،

و کسی که خود ره اداره کنه، از آدمی که یگ شار ره دَ قَبْضِه خُو گرفته، باله تره.

۳۳ پشک دَ دامو آندخته موشه،

مگم هر فیصله از جانبِ خداوند آسته.

۱ نانِ خُشک دَ آرامی بهتر آسته

نِسَبَتِ دَ نانِ مهمانی که دَ خانه پُر از جنگ-و-شور بشه.

۲ غلامِ دانا دَ سرِ باچه شرمگی بادر خُو حکمرانی مونه

و دَ میراثِ برارای اژو ام شریگ موشه.

۳ طَلّا و نُقره ره آتِشِ کوره آزمایش مونه

و دِلِ انسان ره خداوند.

۴ آدمِ بدکار دَ گب های گناهکارا گوش میدیه؛

آدمِ دروغگوی دَ زیونِ دروغگوی.

۵ کسی که دَ بِلِه آدمِ غریب ریشخندی مونه دَ حقیقت او خالقِ ره توهین مونه،

و هر کسی که از غم-و-بدبختی دیگرو خوش موشه، بے جزا نمومنه.

۶ تاجِ افتخارِ آدمای پیر نوسه گون شی آسته

و تاجِ افتخارِ اولادا آته گون شی.

۷ توره مودبادانه دَ آدمِ کُنْدُذِهِن سَمِ نَمِییه،

و نه ام گبِ دروغ دَ دانِ یگ آدمِ شریف.

۸ رِشَوَتِ دَ نَظَرِ رِشَوَتِ دِهِنْدِه مِثْلِ دَانِه قِیَمَتَبای آسته؛

دَ هر طرفِ که صاحبِ شی رُخِ مونه کار شی پوره موشه.

۹ کسی که خطا های دیگه کس ره پوش مونه، مَحَبَتِ دَ وجودِ میره،

مگم آدمی که اونا ره بَرَمَلَا مونه، دوستای نزدیک ره از یگدیگه شی جدا مونه.

۱۰ تاثیرِ یگ نصیحتِ دَ آدمِ دانا کلوتر آسته

نِسَبَتِ دَ صدِ صَرِبِه شَلّاقِ دَ آدمِ بے عقل.

۱۱ آدمِ بدکار فقط دَ جُسْتُجویِ فتنه آندختویه،

ازی خاطر قاصدِ ظالمِ بلده مجازاتِ کدون شی ریی موشه.

۱۲ رُویِ دَ رُویِ شُدو قد خرسِ ماده که از چوجه های خُو جدا شُدِه بشه بهتر آسته

نِسَبَتِ دَ رُویِ دَ رُویِ شُدو قد آدمِ بے عقل که گرفتارِ بے عقلی بشه.

- ۱۳ کسی که دَ عَوْضِ خُوبِی بَدِی مُونَه،
بلا از خانِه شی دُور نَمُوشه.
- ۱۴ شروع کدُونِ جنجالِ مِثْلِ واز کدُونِ بِنَدِ آو وَری آسته؛
پس جنجالِ ره قُوی کُو پیش ازی که دَ دعوا بِرَسه.
- ۱۵ آدمِ بَدِ که بے گُناهِ حِسَابِ شُنَه
و آدمِ صَادِقِ که ناحقِ مَحکُومِ شُنَه
خُداوند از هر دُوی ازی عملِ نَفَرَتِ دَرَه.
- ۱۶ چرا بَلَدَه خَرِیدُونِ حِکْمَتِ دَ دِستِ آدمِ بے عقلِ پِیسَه دَدَه شُنَه،
دَ حَالِیکَه اُو هیچ نَمِیخایه عقلِ ره حاصِلِ کُنَه؟
- ۱۷ دوستِ واقِعی دَ هر غَیْتِ دوستی مُونَه،
و برارِ بَلَدَه روزای تَنگِ دِستی پِیدا شُدَه.
- ۱۸ فقط آدمِ کمِعقلِ قَوْلِ مِیدیه
و ضامِنِ یَگُو کسِ دِیکَه مُوشه.
- ۱۹ کسی که خطاِ ره دوستِ دَرَه جنجالِ ره دوستِ دَرَه،
و کسی که درگِه خُو ره بِلندِ و با شِکوهِ جورِ کُنَه، دَ سُرَاغِ تِباهی خُو آسته.^a
- ۲۰ آدمِ بَدِ نِیْتِ کامیابِ نَمُوشه،
و کسی که دروغگویِ بَشَه دَ بلاِ گِرِفْتارِ مُوشه.
- ۲۱ باچه بے عقلِ سرمایِه عَم-و-عُصَبَه آتِه خُو آسته،
و آتِه یِگِ باچه کُنْدُذَهْنِ خوشحالیِ ره نَمِینگره.
- ۲۲ خوشیِ دِلِ رَقَمِ دَوا اَلّی شِفا دِهِنده یِه،
لیکِن رُوحِ پِژمُرده اسْتُغوناِ ره خُشکِ مُونَه.
- ۲۳ آدمِ بَدِکارِ تاشکیِ رِشَوْتِ مِیگیره
و مانعِ راهِ هایِ عدالتِ مُوشه.
- ۲۴ آدمِ داناِ حِکْمَتِ ره دَ پیشِ رُویِ خُو مِینگره،
مِگَمِ چِمایِ آدمِ بے عقلِ بے مقصدِ سراسرِ دُنیاِ ره تُوخِ کده رِبیِ آسته.
- ۲۵ باچه بے عقلِ باعِثِ رَنج-و-اَدِیْتِ آتِه خُو مُوشه،
و باعِثِ تَلخیِ امْرُوِ خائُو که اُو ره دَ دُنیاِ اُورده.
- ۲۶ جَرِیمه کدُونِ آدمِ نِیک-و-صَادِقِ خُوبِ نِیبیه
و نه ام قَمچیِ زِدو دَ آدمایِ شَرِیفِ از خاطرِ شِرافتِ شی.
- ۲۷ آدمِ داناِ زیادِ توره نَمُوگه
و آدمِ فامِیده آرامِ و باصبرِ آسته.
- ۲۸ حتّیِ آدمِ جاہِلِ اگه چُپِ بَشِینَه، مردُمِ اُو ره داناِ حِسَابِ مُونَه،
و کسی که دانِ خُو ره بَگیره، آدمِ فامِیده معلُومِ مُوشه.

^a ۱۹: ۱۷ جور کدُونِ یِگِ «درگِه بِلندِ و با شِکوه» امی معنیِ ره مِیدیه که یِگِ آدمِ خودِ ره کَنه نِشو بَدِیه و تَوَجُهِ مردُمِ ره سُونِ خُو جَلبِ کَنه.

۱ آدمِ خودخاہ خود رہ از دیگر و جدا مونه
و دَ صِدِّ حِکْمَتِ-و-دَانَايِي دِیْگَرُو آسْتَه.

۲ آدمِ بے عقل از دانایی خوش شی نمییہ
و فقط دوست درہ نظریہ دِلِ خود خُو رہ نشو بدیہ.

۳ نتیجہ کارِ بد بے ابرویی آستہ

و نتیجہ کارِ شرم آور رسوایی.

۴ تورای انسان رقمِ او چُقُورِ آلی آستہ

و چشمہ حکمت رقمِ او جوی وری جاری.

۵ رُو دَدُو دَ آدمِ بدکار خُوب نییہ

و نہ ام پایمال کدونِ حقِ آدمِ بے گناہ.

۶ تورای آدمِ بے عقل بلدہ شی جنجال پیدا مونه

و دان شی لَت خوردو رہ کوی مونه.

۷ تورای آدمِ بے عقل باعثِ تباہی شی موشہ

و لب های ازو بلدہ جان شی رقمِ دام وری آستہ.

۸ تورای آدمِ چُغُلِ رقمِ لُغمہ های نانِ مزہ دار آستہ

کہ دَ شوقِ کَلو قُورِتِ موشہ و دَ وُجُودِ اِنْسَانِ مومَنہ.

۹ کسی کہ دَ کار سُسْتی-و-تُمبلی مونه

برارِ آدمِ بیروکار حساب موشہ.

۱۰ نام خُداوند یگِ بُرِجِ محکم آستہ؛

کہ آدمِ صَادِقِ دَیدہ کدہ دَ مَنہ ازو پناہ موبَرہ.

۱۱ پناہ گاہِ دَوْلَتْمَندَا، مال-و-دَوْلَتِ ازوا آستہ؛

اونا گمان مونه کہ مال-و-دَوْلَتِ مِثْلِ دیوالِ بلند، ازوا نِگاہ بانی مونه.

۱۲ پیش ازی کہ اِنْسَانِ سُقُوطِ کُنہ، کِیرِ دَ دِلِ شی پیدا موشہ،

ولے فروتنی باعثِ سر بلندی-و-عِزَّتِ موشہ.

۱۳ کسی کہ پیش از شِییدونِ یگِ تورہ جواب میدیہ

ای بے عقلی و بے ادبی شی رہ نشو میدیہ.

۱۴ روحِ اِنْسَانِ مِیْتَنہ کہ او رہ دَ وختِ ناجوری قُوتِ بُبُخْشہ،

مگم روحِ نَاْمِیْدِ شُدہ رہ کی تَحْمَلِ مِیْتَنہ؟

۱۵ دِلِ آدمِ دانا مَعْرِفَتِ رہ حاصِلِ مونه،

و گوشِ آدمای هُوشیارِ عِلْمِ رہ جُسْتَجُو مونه.

۱۶ تحفہ-و-بَخْشِشِ بلدہ اِنْسَانِ یگِ راه رہ واز مونه

و او رہ دَ پیشِ آدمای مُہمِ مِیرَسَنہ.

۱۷ دَ یگِ محکمہ کسی کہ اوّلِ تورہ مَوگیہ، تورہ شی دُرُست معلوم موشہ،

لیکن ای تا زمانی آستہ کہ جانبِ مُقَابِلِ شی دِلِیلِ های خُو رہ نَکِیہ.

۱۸ پشک جنجال رہ خاو میدیہ

و نزاع ره از بین آدماي زورثو گم مونه.
۱۹ رام کدون دل برار رنجیده، سخت تر از گرفتون یگ شار قوی آسته؛
جنجال رقم دیوال پخسه ای یگ قلعه وری د بین دو نفر جدایی د وجود میره.
۲۰ دل انسان از ثمر دان شی سیر موشه
و از حاصل لب های شی راضی.

۲۱ زندگی و مرگ انسان د اختیار زیون شی آسته:
هر ثمر که از زیون شی د وجود مییه، نتیجه گفتار شی آسته.
۲۲ کسی که خاتو کنه، نعمت پیدا مونه،
د حقیقت او رضای خداوند ره حاصل مونه.
۲۳ آدم غریب د عذر-و-زاری توره موگه،
لیکن آدم پولدار زورگویی مونه.
۲۴ کسی که دوستای کلو دره، یگون ازوا شاید باعث تباهی شی شنه،
مگم اوطور دوست ام آسته که از برار کده نزدیکتره.
۱۹ بهتر آسته که یگ آدم غریب بشه و د صداقت زندگی کنه
نسبت دزی که به عقل بشه و تورای زشت بگه.

۲ غیبت بدون علم، خوب نییه
و کسی که عجله کنه د خطا گرفتار موشه.
۳ جهالت انسان، او ره گمراه موکنه،
وله بعد ازو انسان قار کده خداوند ره ملامت مونه.
۴ مال-و دولت د انسان دوستای کلو پیدا مونه،
مگم غریبی حتی رفیق نزدیک ره از آدم جدا مونه.
۵ شاهد دروغگوی به جزا نمومنه
و کسی که دروغ تبت کنه دوتا نمیتنه.
۶ عذر کسا کوشش مونه د پیش آدم کلان روی کنه،
و هر کس خوش دره که دوست آدم سخی بشه.
۷ تمام برارای آدم محتاج ازو نفرت دره
و دوستای شی ام ازو دوری مونه.
و هر چند که آدم محتاج د عذر-و-زاری از پشت ازوا موره، اونا او ره قبول نمونه.
۸ کسی که دانایی ره حاصل مونه جان خو ره دوست دره
و کسی که قدر حکمت ره میدنه، او خوش بخت موشه.
۹ شاهد دروغگوی به جزا نمومنه
و کسی که توره دروغ ره تبت مونه تباه موشه.

۱۰ خوب نییه که آدم به عقل د عیش-و-نوش زندگی کنه،
یا ای که یگ غلام د سر بادارا حکمرانی کنه.

- ۱۱ عقلِ یگِ آدمِ جَلَوِ قارِ شیِ ره میگیره
و کسی که خطا های دیگر و ره نادیده میگیره، بزرگی خُو ره نشو میدیه.
- ۱۲ قارِ پادشاهِ رَقَمِ غَرِشِ شیرِ آلیِ آسته،
مگم لُطف-و-مهربانی شیِ مِثِلِ شبنمِ دَ بِلِه علف.
- ۱۳ باچه بے عقلِ بِلایِ جانِ آتِه خُو آسته
و نِقِ نِقِ خاتونِ بانه طلبِ رَقَمِ چَقَکِ دایمی وَری.
- ۱۴ خانه و دارایی از بابه کلونا دَ میراثِ مومنه،
مگم خاتونِ دانا نِعَمَتِ خُداوندِ آسته.
- ۱۵ ثُمبلیِ خاوِ غَوُوجِ ره دَ وَجُودِ میره،
و آدمِ جُورِ بَعَلِ گُشَنه مومنه.
- ۱۶ کسی که حُکَمِ خُداوندِ ره نگاه کنه، دَ حَقِیْقَتِ اُو زندگی خُو ره نگاه مونه
و کسی که اُو ره خارِ حِسَابِ کنه، مومره.
- ۱۷ رَحَمِ کدو دَ یگِ آدمِ غَرِیبِ مِثِلِ ازیِ آسته که یگِ آدمِ دَ خُداوندِ قرضِ بدیه
و خُداوندِ احسانِ شیِ ره پس میدیه.
- ۱۸ بچکیچایِ خُو ره تریبه کُو، چراکه اُمیدِ اِصْلَاحِ شُدونِ ازوا آسته،
مگم هوشِ خُو ره بگیری که اونا ره تباه نکنی.
- ۱۹ آدمی که تَنَدُخُو بی مونه بیل که عاقبتِ خُو ره بنگره؛
اگه اُو ره خلاص کنی اُو امی کارِ خُو ره تکرار کده مورِه.
- ۲۰ دَ پَند-و-نَصِیْحَتِ گوشِ بدی و از اِصْلَاحِ شُدو بد نبر
تا که بَلَدِه آینده دانا شنی.
- ۲۱ انسانِ نَقْشِه های کَلو دَ دِلِ خُو دره،
مگم تنها مقصدِ خُداوندِ عملی موشه.
- ۲۲ زینتِ انسانِ لُطف-و-مُحَبَّتِ شیِ یه،
و آدمِ غَرِیبِ از آدمِ دروغگوی کده بهتر آسته.
- ۲۳ ترسِ خُداوندِ دَ انسانِ زندگی میدیه؛
کسی که از خُداوندِ مِیْتَرَسِه، سیرِ موشه و دَ هیچ بلا گرفتار نموشه.
- ۲۴ آدمِ ثُمبِلِ دِستِ خُو ره سُونِ کاسه دراز مونه،
ولے حتی لُغمه ره سُونِ دانِ خُو اُورده نمیتنه.
- ۲۵ آدمِ لَوْدِه ره قَمچی کوی کُو تا که آدمِ نادو عِبَرَتِ بگیره،
شخصِ فامیده ره سرزنش کُو که اُو فامیده تر شنه.
- ۲۶ یگِ باچه که قد آتِه خُو بدرفتاری کنه و آیه خُو ره از خانه بُر کنه،
اُو شَرَمِ و رَسوایی ره دَ بار میره.
- ۲۷ باچه مه، اگه از گوشِ کدو نِ نَصِیْحَتِ دُوری کنی،
باخبرِ بَشِ که از کَلِمِه عِلْم-و-دانشِ دُور شده گُمراه موشی!
- ۲۸ شاهِدِ فاسِد-و-خرابِ دَ سِرِ عَدالَتِ ریشخندی مونه

و آدمای بدکار از گناه لذت موبیره، رقمی که یگ لغمه نان ره قورت کنه.

^{۲۹} قضاوت- و جزا بلده ریشخندگرا تیار- و آماده یه

و قمچی بلده پشت آدمای احمق- و بی عقل.

۲. ^۱ شراب انگور انسان ره ریشخند مونه و شراب قوی باعث جنجال موشه؛

هر کسی که معتاد شراب شنه، او دانا نیسته.

^۲ قار پادشاه رقم غرش شیر آلی آسته:

کسی که قار ازو ره بیره جان خو ره د خطر میندزه.

^۳ دوری از جنجال عزت- و سرافرازی یگ شخص ره نشو میدیه،

مگم آدم جاهل زود جنگ مونه.

^۴ آدم ثبل زمین خو ره د موقع شی قلبه نمونه،

و د وخت حاصل هر چی تلاش مونه، چیزی د دست شی نمییه.

^۵ مقصد دل انسان رقم او زیر چاه آلی آسته،

مگم آدم دانا میتنه که او ره بکشه.

^۶ غدر کسا خود خو ره وفادار فکر مونه،

مگم آدم قابل اعتماد ره کی پیدا میتنه؟

^۷ آدم نیک د راستی- و صداقت زندگی مونه

و اولادای شی بعد ازو خوش بخت موشه.

^۸ پادشاه که د تخت قضاوت میشینه،

قد چیمای خو هر بدی ره از خوبی جدا مونه.

^۹ کی گفته میتنه که ”ما دل خو ره پاک نگاه کدیم،

و از خطا های خو پاک شدیم؟“

^{۱۰} سنگای ترازو و اندازه های که غلط بشه،

خداوند از هر دوی شی بد موبیره.

^{۱۱} حتی یگ بچکیچه از رفتار خو شینخته موشه

که اعمال شی پاک- و درست آسته یا نه.

^{۱۲} گوش ره بلده شنیدو و چیم ره بلده دیدو،

هر دوی شی ره خداوند خلق کده.

^{۱۳} اگه خاو ره دوست دری، غریب موشی،

پس بیدار بش تا که از نان سیر شنی.

^{۱۴} خریدار مال د دکاندار موگه: ”بد آسته، بد آسته!“

و غیبتیکه خریده دور رفت، موگه که ”آجب د جان شی زدُم!“

^{۱۵} طلا و دانه ها غدر پیدا موشه،

مگم زیون پر دانش مثل جواهرات قیمتبای، کم پیدا یه.

^{۱۶} کسی که ضامن شخص بیگنه شده، کالای شی ره گرو بگیر

- و اُمُو کالای شی ره مِثِلِ گِرو نِگاه کُو، چراکه اُو ضامِنِ خاتُونِ بیگنه شُدِه.^a
- ۱۷ نانی که از راهِ دروغ دَ دِست مییه شیرین آسته،
مگم عاقبت شی کام ره تلخ مونه.^b
- ۱۸ نقشه های خُو ره دَ مشوره دیگرو بکش
و بدونِ هدایت دَ جنگ نرو.
- ۱۹ آدم چغزک رازهای دیگرو ره تیت مونه،
پس قد آدم کلوگوی ششت-وبرخاست نکُو.
- ۲۰ کسی که آته و آیه خُو ره نالت کُنه،
چراغ شی گل شُدِه زندگی شی گور وری تریک موشه.
- ۲۱ میراثی که دَ آسانی دَ دِست آمده بشه
دَ آخر برکت ندره.
- ۲۲ دَ دِلِ خُو نگوی: ”ما بدی ره قد بدی جواب میدم.“
توکل خُو ره دَ خداوند بگو و اُو تو ره نجات میدیه.
- ۲۳ خداوند از سنگای نادُرست ترازو بد شی مییه
و ترازوهایی غلط ام خوب نییه.
- ۲۴ راه های انسان ره خداوند تعیین مونه،
پس انسان چطور میتنه که خود شی راه خُو ره بفامه؟
- ۲۵ کسی که ابلک-و-ناسنجیده نذر دَ گردون خُو بگیره
امکان دره که خود ره دَ دام بندزه.
- ۲۶ پادشاه دانا بدکارا ره از نیکوکارا جدا مونه
و دَ آخر بدکارا ره دَ زیر چرخ میبندزه که گندم ره از کاه جدا مونه.^c
- ۲۷ وجدانِ انسان چراغِ خداوند آسته،
که پگِ رازهای تاشکی انسان ره معلومدار مونه.
- ۲۸ رحمت و راستی پادشاه، ازو حفاظت مونه
و تخت پادشاهی شی دَ وسیله رحمت پایدار مومنه.
- ۲۹ شان-و-شوکتِ جونا فوت شی آسته
و عزتِ آدمای پیر موی سفید شی.
- ۳۰ ضربه ها و زخم ها، دِلِ انسان ره از بدی پاک مونه،
و رده های شلاقِ خانه دِلِ ره ستره مونه.
- ۲۱ ^۱ دِلِ پادشاه رقمِ آو جوی آلی دَ دِستِ خداوند آسته،
هر طرف که بخایه، اُو ره هدایت مونه.
^۲ تمام راه های انسان دَ نظرِ خود شی راست آسته،

^a ۲۰:۱۶ ضامن شُدو بلده کسِ دیگه کارِ خوب نییه، خصوصاً اگه اُمُو نفر قرضدار یگو آدم بیگنه بشه. علاوه ازی اگه یگ آدم بلده یگو خاتونِ بیگنه و یا بلده یگو خاتونِ فاحشه ضامن شُنه، اُو کارِ بدتر آسته. ^b ۲۰:۱۷ دَ زبونِ عبرانی خطِ دوّم امزی مِثِلِ مَوگه که «عاقبت دانِ ازو نفر پُر از جَعَل و یا ریگ موشه.» یعنی عاقبت ازو نفر خراب موشه. ^c ۲۰:۲۶ مِثِلِ دیغو آلی که گندم ره باد کده از کاه جدا مونه.

- ۱ مگم خُداوند دِلِ اِنسانا ره آزمایش مُونه.
- ۲ دَ نظرِ خُداوند کارای نیک و باانصاف
از قُربانی کده زیادتَر قابِلِ قَبُولِ اَسته.
- ۳ چیمای مغرور و دِلِ پُرکِبر
هر دُوی شی کِشتِ آدمای بدکار اَسته و گُناه حساب مُوشه.
- ۴ نقشه های آدمِ تَلاشگر دَزشی فایده میرسنه،
مگم عَجَله کدو باعثِ غریبی اِنسان مُوشه.
- ۵ مال-و-دولتی که از دروغ گُفتو دَ دست مییه،
رقم غُبارِ آلی اَسته که صاحبِ خُو ره طرفِ دامِ مرگ میکشنه.
- ۶ ظلمِ آدمای بدکار اونا ره پای پاک تباه مُونه،
چراکه اونا انصاف کدو ره رد مُونه.
- ۷ راهِ آدمِ گُناهکار کَج اَسته،
مگم اعمالِ آدمِ پاکِ راست.
- ۸ زندگی کدو دَ یگ گوشه بامِ بهتر اَسته
از زندگی کدو قد خائونِ جنجالی دَ یگ خانه.
- ۹ جانِ آدمِ بدکار بدی ره دوست دَره
و اُو دَ همسایه خُو رحم نَمونه.
- ۱۰ از دیدونِ جَزایِ آدمِ ریشخندگر آدمِ نادو حکمت یاد میگیره،
و آدمِ دانا از تریبه گرفتو صاحبِ معرفتِ مُوشه.
- ۱۱ خُدا عادل اَسته و اُو خانه بدکار ره مینگره
و بدکارا ره دَ بلا گرفتار کده نابود مُونه.
- ۱۲ کسی که گوش خُو ره از داد-و-فریادِ غریبا بند مُونه،
اُو ام یگ روز داد-و-فریاد مُونه، مگم کس گوش نمیگیره.
- ۱۳ سوغاتِ تاشکی آتشِ قار ره تا میسنه
و رشوتِ مخفی خَشَمِ کلو ره کم مُونه.
- ۱۴ انصاف بلده آدمای نیک خوشی میدیه،
مگم باعثِ ترس-و-وحشتِ بدکارا مُوشه.
- ۱۵ کسی که از راهِ دانایی دُور موره،
اُو قد مُرده ها یگجای مُوشه.
- ۱۶ آدمی که عیش-و-نوش ره دوست دَره، غریب مُوشه،
و کسی که شراب و عیاشی ره خوش دَره، دولت مند نَموشه.
- ۱۷ بدکار دَ عَوْضِ آدمِ نیک جَزا مینگره
و آدمای فریبکار دَ جایِ آدمای دُرستکار.
- ۱۸ زندگی کدو دَ بیابو بهتر اَسته،
نسبت دَ یگ جای ششتو قد خائونِ جنگره و بدخوی.

۲۰ خانه آدم دانا پُر از نعمتای خوب و روغون زیتون آسته،
مگم آدم بے عقل اونا ره ضایع مونه.

۲۱ کسی که د پُشتِ صداقت و مهربانی بگرده،
او صاحبِ زندگی خوش، کامیابی و احترام موشه.

۲۲ یگ آدم دانا میتنه شارِ آدمای زورتو ره فَتَح کُنه
و قلعه ره که اونا دزشی اِعْتِماد دَره، چپه کُنه.

۲۳ کسی که دان و زیون خُو ره نگاه کُنه،

خود ره از سختی‌ها-و-مُشکِلاتِ حِفْظِ مَوکُنه.

۲۴ آدمی که کبری و مغرور بشه، نام شی «ریشخندگر» مومنه؛
او د کبر-و-غرور عمل مونه.

۲۵ خاهشاتِ آدم ثمبل باعثِ نابودی شی موشه،
چراکه دستای شی کار کدو ره رد موکُنه.

۲۶ او تمامِ روز د شوق-و-خیالپَلو غرق آسته،

د حالیکه آدم نیک د سخاوتَمندی میدیه و چیزی ره از کس دریغ نَمونه.

۲۷ خداوند از قربانی بدکارا نَفرت دَره،

خصوصاً اگه او قد نیتِ بد تقدیم شده بشه.

۲۸ شاهدِ دروغگوی نابود موشه،

مگم آدمی که حقیقت ره گوش میگیره، شاهدی شی پایدار مومنه.

۲۹ آدم بدکار بے چیم و پُر روی آسته،

مگم آدم راستکار راهِ خُو ره خُوب میسنجه.

۳۰ هیچ حکمت، هیچ دانایی و هیچ مشوره نمیتنه

که د ضِدِ خداوند عمل کُنه.

۳۱ آسپ بلده روزِ جنگ تیار-و-آماده شده،

مگم پیروزی از طرفِ خداوند آسته.

۲۲ نام نیک از مال-و-دولتِ کلو بلندتر آسته،
و توفیق از طلا و نُقره کده بهتر.

۲ یگرنگی غریب و سرمایه‌دار دزی آسته

که هر دوی شی ره خداوند خَلق کده.

۳ آدم هوشیار خطر ره مینگره و خود ره تاشه مونه،

مگم آدم نادو پیش موره و خود ره گرفتار مونه.

۴ نتیجه بے کبری و ترسِ خداوند اینی آسته:

مال-و-دولت، احترام و زندگی.

۵ خار ها و دام ها د راهِ آدم کَجَرَو و جُود دَره،

مگم کسی که جان خُو ره نگاه کُنه ازوا دور مومنه.

- ۶ باچه خُو ره دَ راهی که باید بوره تَرَبیه کُو
و اُو تا غَیْتِ پیری خُو اَمُو راه ره ایله نَمونه.
- ۷ آدمِ پُولدار دَ سِرِ غَرِیبِ حُکمرانی مُونه،
و قرضدار غُلامِ قرض دِهنده یه.
- ۸ کسی که ظُلمِ کِشت کُنه بلا-و-مُصِیبتِ دِرُو مُونه
و تَبِاقِ غَضَبِ شی از بَینِ موره.
- ۹ خَیر-و-بَرَکتِ نَصِیبِ آدمِ دِستواز موشه،
چراکه دَ فِقیِرا-و-غَریبا از نان خُو میدیه.
- ۱۰ آدمِ رِیشخندگر ره از منطقه بُر کُو تاکه جنجال از بَینِ بوره،
و حتی نِزاع و دَو زَدو ام خلاص موشه.
- ۱۱ کسی که دِلِ پاک ره دوست میدنه، توره شی مهربو آسته؛
دَمزی دَلِیلِ پادشاه ام دوستِ اَزُو موشه.
- ۱۲ چیمای خُداوند دانایی ره نِگاه مُونه،
مگم تورای فِریبکارا ره باطِل.
- ۱۳ آدمِ ثَمبِلِ مَوگه: "دَ بُرُو شیر آسته؛
اگه دَ کوچه بورُم مَره مَوکُشه!"
- ۱۴ گَبِ دَانِ خاتونِ بَدکارِ رَقمِ یِگ چاه اَلّی غَوُوج آسته
و کسی که دَ غَضَبِ خُداوند گِرِفْتارِ موشه دَمزُو چاه موفته.
- ۱۵ جهالتِ دَ دِلِ هر بَچکِیچه پیچ خورده،
مگم تَبِاقِ سرزنش اُو ره از شی دُور مُونه.
- ۱۶ کسی که دَ بِلَه غَریبا ظُلم مُونه تا سرمایِه خُو ره کَلو کنه
و کسی که دَ پُولدارا تَحْفَه میدیه، هر دُوی شی دَ آخِرِ مُحتاجِ موشه.
- ۱۷ گوشِ خُو ره واز کُو و تورای آدمای دانا ره بِشَنو؛
هُوش-و-دِلِ خُو ره دَ تَعْلیمِ ازمه آموخته کُو،
- ۱۸ چُونِ حِفْظِ کَدونِ ازوا دَ دِلِ
و جاری کَدونِ ازوا دَ لَبِ لِدَتِ بَخَشِ آسته.
- ۱۹ اینه، امی چیزا ره ما اِمروز دَزِ تُو یاد دَدُم
تاکه اِعْتِماد-و-تَوَكُّلِ تُو دَ خُداوند بَشه.
- ۲۰ آیا ما دَزِ تُو سی مِثالِ نَوِشته نَکدیم؟
اُو مِثالِ ها پُر از مَشَوْرَه و دانایی آسته،
- ۲۱ تا تورای حَقِیقت و راستی ره دَزِ تُو درس بَدُم
و تاکه بَتَنی دَ امزُو کَسای که تُو ره رَیی کده، جواب های راست ره بُگی.
- ۲۲ آدمِ غَرِیبِ ره چُور-و-چَپَاوُلِ نَکُو که اُو مُفَلِسِ آسته

و حتی بیچاره‌گو ره دَ محکمه پایمال نکو،^a
 ۲۳ چراکه خُداوند دعوای ازوا ره فیصله موکنه
 و کسای که اونا ره چور کده بشه، خُداوند اونا ره ام چور مونه.
 ۲۴ قد آدم توند خوی شِشت-و-برخاست نکو
 و قد شخصی که زود قار موشه رفیق نشو،
 ۲۵ تا که دَ راه های ازوا نروی
 و جان تو دَ دام گرفتار نشنه.
 ۲۶ ضامن کس نشو
 و یگو چیز خو ره بلده کس دیگه گرو ندی.
 ۲۷ چون اگه چیزی نداشتی بشی که قرض شی ره بدی،
 اونا حتی لیاف و توشک تو ره از زیر پای تو جم کده موبره.
 ۲۸ پلوانی ره که اجداد تو از قدیم نشانی کده، او ره
 تغیر ندی.
 ۲۹ امو کس ره مینگری که دَ کار خو قابل آسته؟
 او آدم نه دَ پیش نفرای عام،
 بلکه دَ حضور پادشاه ها بلده خدمت ایسته موشه.

۲۳^۱ وختیکه قد یگ حکمران دَ سر دسترخو می‌شیننی،
 دَ باره چیزای که دَ پیش روی تو چینده یه خوب فکر کو.
 ۲ و اگه آدم پرخور آستی
 کارد ره دَ بله گلون خو بیل
 ۳ و دَ خوراک های مزدار شی سخ نشو،
 چون امکان دره که قد ازی نان یگو چال بشه.
 ۴ بلده پولدار شدو خود ره خار-و-زار نکو؛
 حتی دَ باره شی فکر ام نکو.
 ۵ وختیکه دَ سر امزو چیزا چیم سرخ مونی، اونا از پیش تو گم موشه،
 چراکه مال-و-دولت بلده خو پر میکشه
 و مثل برگج آلی سون آسمو پر زده موره.

۶ از نانِ آدمِ موزی نخور
 و دَ بله خوراکای مزدار شی سخ نشو،
 ۷ چون او دَ دل خو همیشه دَ باره هر چیز حساب میگیره،
 او دز تو موگه: ”بخور و وچی کو،“

^a ۲۲:۲۲ دَ نسخه های اصلی دَ زبون عبرانی نوشته یه که ”حتی بیچاره‌گو ره دَ درگه شار پایمال نکو.“ دَ زمان قدیم محکمه دَ درگه شار بود و معامله های مردم دَ درگه شار فیصله موشد.

- مگم ای ره از تئی دل خو نموگیه.
- ^۸ لغمه ره که خوردی استفراف مونی
و تشکر-و-خیر بنگری که دزو گفتی بر باد موشه.
- ^۹ د حضور آدم بے عقل گب نزو،
چراکه او تورای حکیمانه تو ره خار حساب مونه.
- ^{۱۰} سنگ پلوان ره که د قدیم ایشته شده، تغیر ندی
و زمین یتیم ره قبضه نکو،
- ^{۱۱} چراکه پشٹیوان ازوا قدرت مند آسته
و قد از تو د دعوا کدو بلده حق ازوا محکم ایسته موشه.
- ^{۱۲} دل خو ره طرف نصیحت-و-دانایی مایل کو
و گوش خو ره طرف علم-و-معرفت.
- ^{۱۳} از نصیحت-و-سرزنش کدون باچه خو کوتاهی نکو؛
اگه او ره قد چوب بزنی، او نمومره.
- ^{۱۴} چون وختیکه او ره قد چوب می زنی،
جان شی ره از دوزخ نجات میدی.
- ^{۱۵} باچه مه، اگه حکمت د دل تو بشه،
دل از مه ام خوش موشه.
- ^{۱۶} روح-و-روان مه خوشی مونه،
وختیکه لبای تو د راستی توره موگه.
- ^{۱۷} نه ایل که دل تو حسد خطاکارا ره بخوره،
بلکه شوق دل تو تمام روزها ترس خداوند بشه.
- ^{۱۸} چون دمزی رقم آینده تو خوب موشه
و امید تو از بین نموره.
- ^{۱۹} باچه مه، گوش کو: هوشیار-و-دانا بش
و دل خو ره د راه راست هدایت بدی.
- ^{۲۰} از جمله آدمای شرابی
و نفرای پرخور نبش،
- ^{۲۱} چراکه آدم شرابی و شکم پرست محتاج موشه
و خاوشلگی اونا ره مفلس مونه
تا اندازه که اونا خود ره قد کالای دنده^۳ مپوشنه.
- ^{۲۲} نصیحت آته خو ره گوش بگیر که او تو ره پیدا کده
و آبه خو ره که پیر شد، خار-و-حقیر حساب نکو.
- ^{۲۳} راستی ره بخر و او ره سودا نکو؛

^a ۲۳:۲۱ کالای دنده یعنی کالای جنده و یا کهنه.

حکمت، آدب و دانایی ره حاصل کو.

۲۴ آته اولادِ صالح-و-صادقِ غدر خوشی مونه،
و کسی که صاحبِ باچه دانا بشه، او خوشحال موشه.

۲۵ بیل که آته و آبه تو شاد بشه،
و آبه که تو ره زیده، دز تو افتخار کنه.

۲۶ باچه مه، دل خو ره دز مه بسته کو
و چیمای تو از راه های مه دور نشنه،

۲۷ چون خاتونِ بدکار رقمِ یگ چُقوری تاتو آلی آسته
و زنِ فاحشه مثلِ یگ چاه تنگ.

۲۸ او مثلِ دز وری د گیته یه
و تعدادِ بے ایمانا ره د مینکل مردا کلو مونه.

۲۹ کی ناله دره؟ کی غم-و-عُصّه دره؟
کی جنجال دره؟ کی شکایت دره؟
کی زخمای بے عِلّت دره؟
و کی د چیمای خو سُرخِ دره؟

۳۰ او کسای که دایم شراب موخوره
و اونای که د پُشتِ شرابِ گت شده میگرده.

۳۱ د شرابی که رنگ شی سُرخ شده و د مینه پیله جلجل مونه دل خو ره بسته نکو،
چراکه او د نرمی از گلون تو تاه موره

۳۲ و د آخرِ رقمِ مار وری تو ره میگره
و مثلِ کبچه مار تو ره نیش میزنه.

۳۳ چیمای تو چیزای عجیب ره مینگره
و دل تو د خیالاتِ کج اندیشه مونه.

۳۴ تو رقمِ کسی جور موشی که د مینه دریا خاو مونه
و مثلِ کسی که د بلندترین جای کِشتی استراحت مونه.

۳۵ و تو موگی: ”مره زد، مگم ما درد ره نفامیدم.
مره عذاب کد، لیکن احساس نکدوم.
پس کی ازی حالت بیدار موشم
تاکه یگ پیله دیگه ام وچی کنم؟“

۲۴^۱ قد آدمای خراب همچشمی نکو
و آرزو نکو که قد ازوا شِشت-و-برخاست کنی،

۲^۲ چراکه دل ازوا د فکرِ ظلم کدو آسته
و لبای ازوا د باره شرارت توره موگه.

۳^۳ خانه د وسیله حکمت-و-دانش جور موشه
و د سرِ دانایی اُستوار مومنه،

- ۴ و دَ وَسِيلَه عِلْم-و-دَانَايِي أُتَاقَاي شِي
از هر رقم سامانای خُوب و قِيَمَتِ بَاي پُر مُوشَه.
- ۵ آدَمِ دَانَا قُدْرَتِ شِي كَلُو يَه
و آدَمِ دَانِشْمَنْدِ قُوْتِ شِي زِيَادِ شُدَه مُورَه،
- ۶ چُون بَلَدَه جَنْگِ كَدُو رَهْنَمَايِي دُرُسْتِ لَازِمِ دَرِي،
و مُشَاوِرَا كِه كَلُو بَشَه، پِيروزي-و-كَاْمِيَايِي حَاصِلِ مُونِي.
- ۷ آدَمِ جَاهِلِ دِسْتِ شِي دَ حِكْمَتِ نَمِيْرَسَه؛
أُو دَ مَجْلِسَا هِيچِ چِيْزِي بَلَدَه كُفْتُو نَدْرَه.
- ۸ كَسِي كِه دَ فِكْرِ بَدِي كَدُو آسْتَه،
أُو رَه آدَمِ فِتْنَه كَرِ مُوَكِه.
- ۹ نَقْشَه هَاي أَحْمَقَانَه پُرِ از كُنَاهِ آسْتَه
و مَرْدُمِ از رِيْشَخَنْدَكِرِ بَدِ مُوْبْرَه.
- ۱۰ اَكِه دَ رُوْزِ سَخْتِي، سُسْتِي-و-بِيْجُرَاتِي كَنِي،
طَاقْتِ تُو كَم-و-ضَعِيْفِ مُوشَه.
- ۱۱ كَسَايِ رَه كِه نَاحِقِ دَ مَرَكِ مَحْكُومِ شُدَه بَشَه، نِيْجَاتِ بَدِي
و از خَلَاصِ كَدُوْنِ كَسَايِ كِه نَاحِقِ سُوْنِ اِعْدَامِ بُرْدَه مُوشَه، دَرِيغِ نَكُو.
- ۱۲ اَكِه بُوْگِي: "مُو اَزِي تُوْرَه خَبِرِ نَدَشْتِي." "أَيَا أُو كَسِي كِه دِلِ اِنْسَانَا رَه مِيْنَكِرَه، نِيْتِ تُو رَه نَمُوفَاْمَه؟
و خُدَاوَنْدِ كِه نِيْگَاهَوَانِ جَانِ تُو آسْتَه، از پَكِ فِكْرَايِ تُو آكَاهِ نِيْبِيَه؟
يَقِيْنِ كُو كِه أُو هَرِ كَسِ رَه دَ اَنْدَازَه اِعْمَالِ شِي اَجْرِ مِيْدِيَه.
- ۱۳ بَاچَه مَه، از عَسَلِ بُوْخُوْرِ چُونِ چِيْزِي خُوْبِ آسْتَه،
و از شَهِيْدِ غَلِيْلِكِ زَمْبُوْرِ عَسَلِ كِه كَامِ تُو رَه شِيْرِيْنِ مُونَه، مَزَه كُو؛
- ۱۴ پَسِ اِي رَه بَايْدِ بُوْفَاْمِي كِه حِكْمَتِ اِمِ بَلَدَه جَانِ تُو اَمِي رَقْمِ شِيْرِيْنِ آسْتَه،
و اَكِه أُو رَه پِيْدَا كُنِي اَيْنِدَه تُو خُوْبِ مُوشَه
و اُمِيْدِ تُو از بِيْنِ نَمُورَه.
- ۱۵ اَيِ آدَمِ بَدَكَاْر، دَ كِيْتَه آدَمِ صَادِقِ نَشِي
و خَاْنَه اَزُو رَه خَرَابِ نَكُو،
- ۱۶ چُونِ آدَمِ صَادِقِ حَتِيْ اَكِه هَفْتِ دَفْعَه بُوْفْتَه، بَازِ اِمِ بَالَه مُوشَه،
مَكَمِ بَدَكَاْرَا كِرِفْتَاْرِ بَلَا شُدَه سِرِنَكُوْنِ مُوشَه.
- ۱۷ وَخْتِيْكَه دُشْمُوْنِ تُو چِيْپَه مُوشَه خُوْشِي نَكُو
و غِيْتِيْكَه أُو مَوْفْتَه دَ دِلِ خُوْ خُوْشِحَالِ نَشُو،
- ۱۸ نَشْنَه كِه خُدَاوَنْدِ اِي كَاْرِ تُو رَه بِنَكِرَه و دَ نَظَرِ شِي بَدِ بِيْبِيَه
و اُو قَاْرِ خُو رَه از بِلَه آدَمِ بَدَكَاْرِ دُوْرِ كُنَه.
- ۱۹ از خَاْطِرِ آدَمَايِ شَرِيْرِ رَنْجِ نَبَرِ
و قَدِ بَدَكَاْرَا بَخِيْلِي نَكُو،

۲۰ چراکہ آدمِ بد آئندہ ندرہ
 و چراغِ آدمای بدکار گُلِ موشہ.
 ۲۱ باچہ مہ، از خُداوند و پادشاہ بترس
 و قد آدمای سرکش ہم دست نَشُو،
 ۲۲ چُون اولغہ تلہ تباهی دَ سرِ ازوا مییہ
 و کس نَمیدَنہ کہ خُداوند یا پادشاہ چی بلا رَہ دَ سرِ ازوا میرہ.

۲۳ اینیا ام تورہ های آدمای حکیم و دانا آستہ:
 دَ قضاوتِ طرفداری کدو کارِ خوب نییہ.
 ۲۴ کسی کہ دَ آدمِ بدکار بُگہ: ”تُو بے گناہ آستی.“
 از او کس مِلتِ ها بد مَویرہ و قوما او رَہ نالت مُونہ.
 ۲۵ مگم او کسای کہ بدکارا رَہ محکوم مُونہ، خوش بختی نصیب شی موشہ
 و ام بَرکتِ پیریمو دزوا دَدہ موشہ.
 ۲۶ جوابِ صادقانہ
 رقمِ ماخ کدونِ دوستِ صمیمی آلی آستہ.
 ۲۷ اولِ فکرِ خُو رَہ دَ بلہ زمینا و کِشت-و-کارِ خُو بگیر
 و بعد ازو دَ فکرِ خانہ آباد کدونِ خُو شو.

۲۸ دَ ضِدِ همسایہ خُو شاہدی دروغِ ندی
 و قد تورایِ خُو او رَہ بازی ندی.
 ۲۹ ایطورِ نگوی ”امو رقم کہ او دَ ضِدِ از مہ کدہ،
 ما ام دَ ضِدِ ازو امو رقم مُونم
 و دَ مُطابقِ عمل شی عمل مُونم.“
 ۳۰ ما از گوشہ کِشتِ آدمِ ثَمبل
 و از پالوی باغِ انگورِ آدمِ کم عقل تیر شُدُم
 ۳۱ و دیدم کہ دَ تمامِ جای شی خار سوز کدہ
 و علفایِ پوجی زمی رَہ گِرفتنہ
 و دیوالِ سنگی شی چپہ شُدہ.
 ۳۲ پس ما توخ کدہ فکر کدُم
 و چورت زَدہ ای درس رَہ یاد گِرفتم:
 ۳۳ اگہ دستِ بلہ دستِ میشینیی،
 گاهی دَ خاو موری، گاهی دَ اورگیلہ،^a
 ۳۴ اوختہ غریبی مثلِ راہزن

^a ۳۳:۲۴ «اورگیلہ» یعنی نیم خاو و نیم بے دار.

و احتیاجی رقمِ آدمِ مُسَلَّحِ دَ بِلِه تُو مِیِه.

۲۵

۱ اینبا بخشِ دیگه مثل های سلیمان پادشاه یه

که نفرای جزقیاه پادشاه یهودا اونا ره رُوی نویسی کده:

۲ تاشه کدون بعضی راز ها یکی از عَظَمَت-و-بُزُرگی خُدا آسته،

مگم بُزُرگی پادشاه ها دَ پَی بُردونِ بعضی مسائل، معلومدار مُوشه.

۳ امو رقم که دِسترسی دَ بلندی آسمو و دَ غُوچی زمی ناممکن آسته،

پَی بُردونِ دِلِ پادشاه ها ام امکان ندره.

۴ موادِ ناپاک ره از نُقره جدا کُو

تا زَرگر ازو یگ ظرف جور کنه.

۵ آدمِ بدکار ره از پیشِ پادشاه دُور کُو

و تَختِ پادشاه دَ صداقت-و-راستی پایدار مومنه.

۶ خود ره دَ حُضُورِ پادشاه پیشِ پیشِ نَکُو

و دَ جای مردُمِ بُزُرگ ایسته نشو.

۷ بهتر آسته که دز تُو گفته شنه: ”بِالَه تَر بیه“

نِسبَتِ دزی که تُو ره از پیشِ شخصِ بُزُرگ

که چیمای تُو او ره دیده، دُور کنه.

۸ دِستی بلده دعوا کدو دَ محکمه نرو،

نَشْنه که آخرکار همسایه تُو، تُو ره شرمینده کنه.

پس دَ او غَیبتِ تُو چی جواب میدی؟

۹ وختیکه قد همسایه خُو دعوا مونی

رازی ره که دَ باره همسایه خُو از آدمِ دیگه شنیدے، فاش نَکُو،

۱۰ نَشْنه که دیگه کس بَشَنوه و تُو ره ملامت کنه

و بدنامی از بِلِه تُو دُور نَشْنه.

۱۱ توره که دَ جای شی گفته شنه،

رقمِ ثوئه های طِلا وَری آسته که دَ بِلِه چیزی نُقری کار شده.

۱۲ نصیحتِ آدمِ دانا بلده کسی که گوشِ شِنُوا دره

رقمِ حَلَقَه طِلا و جواهراتِ آلی آسته.

۱۳ قاصدِ صادق-و-وفادار

مِثِلِ آوِ بَیخِ دَ گرمی تایستو

جانِ او کسای ره تازه مونه که او ره رَی کده.

۱۴ کسی که از سَخاوَتَمندی خُو لاف میزنه،

مگم دَ کس چیز نمیدیه

رقمِ باد و آورِ بے بارشِ آلی آسته.

۱۵ آدم با حوصله میتنه که حاکم ره قناعت بدیه
 و زبون نرم میتنه حتی استغو ره میده کنه.
 ۱۶ اگه عسل پیدا کدی، د اندازه شی بخور،
 چراکه ممکنه دل بد شده استفراق کنی.
 ۱۷ پای خو ره از رفتون کلو د خانه همسایه خو بگیر،
 نشنه که او از تو بیزار شنه و بد شی بیه.
 ۱۸ کسی که د باره همسایه خو شاهدی دروغ بدیه،
 مثل توری، شمشیر و تیر تیز وری آسته.
 ۱۹ اعتماد د آدم خاین د روز سختی
 رقم دندون لق و پای لرزو آلی آسته.
 ۲۰ بیت خاندو د آدم غمگین
 مثل ازی آسته که کلاهی یگ نفر ره د روز یخی از جان شی بر کنی
 و ترشی ره د بله شوره خاک بندزی.

۲۱ اگه دشمن تو گشنه یه، دزو نان بدی
 و اگه تشنه یه، آو.

۲۲ چون قد امزی کار قوغ های آتش ره د بله تولغه شی کوڈ مونی،^a
 و خداوند اجر امزی عمل تو ره دز تو میدیه.
 ۲۳ امو رقمیکه باد شمال مییه و بارش ره میره،
 امو رقم زیون غیبت گوی ام قار-و-خشم ره د بار میره.
 ۲۴ زندگی کدو د یگ گوشه بام بهتر آسته
 از زندگی کدو قد خائون جنجالی د یگ خانه.
 ۲۵ خبر خوشی که از ملک دور مییه،
 مثل ازی آسته که آو یخ د جان تشنه لب میرسه.
 ۲۶ آدم صادق که خود ره د پیش آدم بدکار خم موکنه
 رقم خد کدون آو چشمه و یا غنول کدون آو چشمه بلبلاغ^b آسته.
 ۲۷ امو رقمیکه خوردون عسل غدر شی خوب نییه،
 از مردم توقع کدون تعریف و توصیف ام خوب نییه.
 ۲۸ کسی که د سر نفس خو حاکم نییه،
 او رقم شار بے دیوال-و-بے دفاع وری آسته.

۲۶
 ۱ امو رقمیکه برف باریدو د تایستو و بارش د فصل درو خوب نییه،
 پس احترام کدو د آدم بے عقل ام سم نییه.

۲ امو رقم که مرغک د وخت پرواز کدو بالک میزنه

^a ۲۵:۲۲ قوغ د بله سر کوڈ کدو یعنی تو او ره امو قس شرمینده مونی که او مرگ خو ره طلب مونه، امو رقم که قوغ، وختی د بله سر کسی بفته،
^b ۲۵:۲۶ "چشمه بلبلاغ" یعنی یگ چشمه که آو قد فشار از مغز کوه بر موشه.

- و عُجی^a دَ وختِ پَر زَدو دَ جَای نَمیشینه،
 اُمُو رَقَم نَالَتِ بے دَلیلِ اَم دَ سِرِ کَس نَمیشینه و تَثیرِ نَدَرِه.
- ۳ قَمچی بَلدِه اَسپ، نُختِه بَلدِه خَر
 و اَدبِ چَوَب بَلدِه پُشتِ اَدماي بے عَقَل اَسْتِه.
- ۴ دَ سَوَالِ اَدَمِ بے عَقَلِ جَوَابِ بے عَقَلِی نَدی،
 نَشْنِه کِه تُو اَم رَقَمِ اَزُو وَری شَنی.
- ۵ اَدَمِ بے عَقَلِ رِه دَ مُطابِقِ بے عَقَلِی شِی جَوَابِ بَدی،
 تَاکِه اُو خُود خُو رِه دانا جِساب نَکُنِه.
- ۶ کَسی کِه پِیغام رِه دَ دِستِ اَدَمِ بے عَقَلِ رِی مُونِه،
 اُو رَقَمِ اَمزُو کَسی اَسْتِه کِه پای خُو رِه مَنثی کَدِه
 یا یگِ پیلِه زَهْر رِه وُچی کَدِه بَشِه.
- ۷ مَثَلِ کِه از دَانِ اَدَمِ بے عَقَلِ بُر مَوشِه،
 رَقَمِ پای هَای شَل وَری سُسْت-و-بے حَرکت اَسْتِه.
- ۸ اِحْتِرامِ کَدو دَ اَدَمِ بے عَقَلِ،
 مِثَلِ سَنگِ ایشْتو دَ پَلْخَمو یِه.
- ۹ مَثَلِ کِه از دَانِ اَدَمِ بے عَقَلِ بُر مَوشِه
 رَقَمِ خاری اَسْتِه کِه دَ دِستِ اَدَمِ نَشِه گُور موره،
 یَعنی بے تَثیرِ اَسْتِه.
- ۱۰ کَسی کِه اَدَمِ بے عَقَلِ یا اَدَمِ رَاهِ رَو^b رِه دَ وَظیفِه مُقَرَّر مُونِه
 رَقَمِ مِیرگَنِ بے تَجْرِبِه وَری اَسْتِه کِه تِیر شِی هَر کَس رِه اَوگَار مُونِه.
- ۱۱ اُمُو رَقَمِ کِه سَنگِ دَ بِلِه قَی کَدَگی خُو پَس مِییه،
 اَدَمِ بے عَقَلِ اَم بے عَقَلِی خُو رِه تِکْرار مُونِه.
- ۱۲ اُمُو اَدَمِ رِه مِینگری کِه دَ نَظَرِ خُود خُو دانا اَسْتِه؟
 نِسبَتِ دَ اَمزُو نَفَرِ بَلدِه اَدَمِ بے عَقَلِ اُمیدِ کَلوْتَر اَسْتِه.
- ۱۳ اَدَمِ ثَمبَلِ مَوگِه: ”دَ رَاهِ شِیرِ اَسْتِه!
 شِیرِ دَ کُوچِه هَا و بَازارِ مِی گَرْدِه!“
- ۱۴ دَرگِه دَ سِرِ لَخکِ خُو دُورِ مَوخورِه،
 و ثَمبَلِ دَ بِلِه جَاگِه خُو.
- ۱۵ اَدَمِ ثَمبَلِ دِستِ خُو رِه دَ کَاسِه دِرازِ مُونِه؛
 مَگَمِ از بَسِ کِه کَلو سُسْتِه، اُو رِه پَسِ دَ دَانِ خُو بُرْدِه نَمِیتِنِه.
- ۱۶ اَدَمِ ثَمبَلِ دَ نَظَرِ خُو هُوشِیَارْتَر
 از هَفْتِ نَفَرِ اَسْتِه کِه جَوَابِ عَاقِلانِه مِیدِیه.
- ۱۷ اَدَمِ کِه دَ یَگُو دَعوا مُدَاخِلِه کُنِه کِه مَربُوطِ دَ خُودِ شِی نَبَشِه،

^a ۲۶:۲ عُجی یعنی قَرُقُلَاج. ^b ۲۶:۱۰ اَدَمِ رَاهِ رَو یعنی مُسَافِرِ کِه نَابَلَدِ اَسْتِه.

رقم شخصی آسته که از گوشای کُته گرفته کش مونه.

۱۸ آدم دیونه که تیرهای آتشی

و کشتنی ره ایله مونه،

۱۹ مثل امزو آدم آسته که همسایه خو ره بازی میدیه

و بعد ازو موجه: "ما خو شوخی کدم!"

۲۰ از نبودون خاشه آتش گل موشه،

از نبودون آدم بدگوی جنجال خلاص موشه.

۲۱ رقمی که زغال بلده قوغ و خاشه بلده آتش آسته،

امو رقم آدم فتنه گر بلده جنگ-و-جنجاله.

۲۲ توره های آدم شیطو رقم لغمه های خوراک مزهدار آسته

که قورت موشه و د وجود انسان مومنه.

۲۳ رقمی که طوس، زوی دُرشت ظرف گلی ره لخشُم مونه،

امو رقم لبای لخشُم ام بدی های دل ره تاشه مونه.

۲۴ آدم بد، نفرت-و-کینه خو ره قد لبای خو پوش مونه،

د حالیکه دل شی پُر از فریب-و-چال آسته.

۲۵ هر چند که توره ازو نرم-و-چرب بشه، دزو باور نکو،

چراکه د دل شی هفت چیز نفرت انگیز وجود دره.

۲۶ هر قدر که نفرت ازو قد جيله-و-نیرنگ تاشه شنه،

باز ام بدی شی د پیش مردم معلومدار موشه.

۲۷ کسی که د دیگا چاه بکنه، خود شی دمزو چاه موخته

و کسی که سون دیگه کس سنگ لول میدیه، امو سنگ پس دور خورده د خود شی موخوره.

۲۸ دروغ گفتو د حقیقت نفرت کدو از مردم آسته

و نتیجه چاپلوسی خرابی آسته.

۱ د باره صباح خو پُف-و-پتاق نکو،

چراکه نمیدنی صباح چی واقعه موشه.

۲ بیل که نفر دیگه از تو تعریف کنه، نه که دان خود تو،

و یگو شخص دیگه تو ره خوب بگه، نه که زبون خود تو.

۳ سنگ گزنگ آسته و ریگ وزندار،

مگم تحمّل آدم جاهل که دیگر ره تش موكنه از هر دو کده سخت تره.

۴ قار پُر از ظلم آسته و غضب مثل سیل،

مگم کی میتنه د برابر همچشمی ایسته شنه؟

۵ سرزنش علنی

از محبت تاشکی بهتر آسته.

۶ زخمای که از طرف دوست د وجود مییه از وفاداری شی آسته،

- مگم ماخ های کلونِ دُشمو، از دُشمَنِ شی.
- ۷ کوره سیر حتی از عسل ام بد شی مییه،
- مگم بلده آدم گُشنه هر چیزی تلخ ام شیرینه.
- ۸ آدم که از خانه خُو دُور و سرگردو موشه،
- رقم مُرغاک آلی آسته که از وار خُو دُور شده بَشه.
- ۹ روغو و عطر دل ره خوش مونه،
- و مشوره که از تی دل دوست بَشه، شیرینه.
- ۱۰ دوست خود خُو ره و دوست آته خُو ره هیچ غیت ایله نکُو،
- و دَ وخت مُصیبت دَ خانه برار خُو نرو.
- همسایه نزدیک از برار دُور کده بهتر آسته.
- ۱۱ باچه مه، دانایی ره یاد بگیر و دل مره خوش کُو،
- تا کسای که میخایه مره ملامت کنه، جواب شی ره بدیم.
- ۱۲ آدم هوشیار بلا ره مینگره و خود ره تاشه مونه،
- مگم آدم نادو پیش موره و خود ره گرفتار مونه.
- ۱۳ کسی که ضامنِ شخص بیگنه شده، کالای شی ره گرو بگیر
- و امو چیز شی ره مثل گرو نگاه کُو، چراکه او ضامنِ خاتون بیگنه شده.
- ۱۴ کسی که صباح گاه باله شده دَ دوست خُو دَ آواز بلند دُعای خیر مونه،
- دُعای شی بلده خود شی نالت حساب موشه.
- ۱۵ خاتون جنجالی و چَقک دَوام دار دَ روز بارش،
- هر دُوی شی یگ رقم آسته.
- ۱۶ کسی که میخایه ازو جلوگیری کنه
- رقم کسی آسته که میخایه دم باد ره بگیره،
- یا ای که روغو ره قد چنگل دست خُو بگیره.
- ۱۷ امو رقم که آیین، آیین ره تیز مونه،
- یگ آدم ام میتنه عقل-وهوش^a دوست خُو ره تیز کنه.
- ۱۸ کسی که درخت انجیر ره پرورش مونه از میوه شی مُوخوره،
- و کسی که آریاب خُو ره خدمت مونه، او صاحبِ ابرو موشه.
- ۱۹ رقمی که او روی انسان ره نشو میدیه،
- امو رقم دل انسان ام اصلیت شی ره نشو میدیه.
- ۲۰ رقمی که عالم مُردا و دوزخ هیچ وخت سیر نموشه،
- امو رقم چیمای انسان ام سیر نموشه.
- ۲۱ جام زرگری بلده نقره او کدو و دُکو بلده آزمایش طلا یه،
- مگم انسان از دان صفت گر خُو شَنخته موشه.

^a ۲۷: ۱۷ دَ جای «عقل-وهوش» دَ زبون عبرانی «روی» نوشته یه.

۲۲ آدمِ جاهِلِ ره حتّی اگه قد دانه‌بابِ قتی
دَ مَنه اُوغور اَندخته قد دِسْتِه شی بُکوی،
باز ام جهالتِ شی گم نموشه.

۲۳ دَ حالِ رَمِه خُو خُوِب هُوش خُو ره بَگیر
و دَ بِلِه گِلِه خُو تَوَجُه کُو،

۲۴ چراکه مال-و-دولتِ دُنیا دایمی نییِه،
و تاج-و-تختِ یگ پادشاه ام تا اَبَد بِلِدِه نسل شی باقی نَمومنه.
۲۵ وختیکه علف تامو شد،

حاصلِ نَو سَوَز مُونه و علفِ کوهستو دِرَو مُوشه،

۲۶ اُو غَیت گوسپندو بِلِدِه کالای تُو پاشم میدیه،

و فروشِ تَکِه ها، قِیمَتِ زمی خریدو ره بِلِدِه تُو تیار مُونه،

۲۷ و شِیرِ بُرَا بِلِدِه خوراکِ خود تُو و خوراکِ خانوار تُو

و ام بِلِدِه پَرورِش کِنیزای تُو بس مُونه.

۱ بَدکارا دُوتا مُونه دَ حالِ که هیچ کس اونا ره دُمبال نَمونه،

۲۸

مگم آدمای صادقِ رقمِ شیرِ آلی دِلاور آسته.

۲ اگه یگ مُلک دُچارِ فِساد شُنه، حُکمرانای شی زیاد مُوشه؛

لیکن یگ رهبرِ هُوشیار و دانا مَمَلکت ره اُستوار-و-آرام نگاه مُونه.

۳ حاکمِ پَست که دَ بِلِه غَریبا ظَلَم مُونه

رقم بارِش تیز وَری آسته که حاصِلاتِ ره از بَین موبَره.

۴ کسای که شریعتِ ره ایله مُونه، اونا بَدکارا ره صِفَتِ مُونه،

لیکن کسای که از شریعتِ اطاعتِ مُونه، دَ خِلافِ بَدکارا دَ حالِ مُبارزه آسته.

۵ بَدکارا اَرزِشِ عدالتِ ره نَمیدنه،

مگم کسای که دَ جُستجویِ خُداوند آسته تمامِ چیز ره موفامه.

۶ آدمِ غَریب که دُرستکار بَشه

از آدمِ پُولدارِ که بیراه بَشه، بَهرتر آسته.

۷ کسی که از شریعتِ اطاعتِ مُونه، باچه دانا یه،

مگم کسی که قد آدمای خرابِ اَندِیوال آسته، آتِه خُو ره رسوا مُونه.

۸ کسی که مال-و-دولتِ خُو ره از راهِ سُودخوری-و-مَنفَعَت‌جویی دَ دِست مَبیره،

اُو ره بِلِدِه کسی جَم مُوکنه که اُو دَ غَریبا رَحَم دَره.

۹ آدمی که گوشِ خُو ره از شَنِیدونِ شریعتِ دُور میدیه،

خُداوند حتّی از دُعایِ امزُو آدمِ بَد موبَره.

۱۰ کسی که آدمِ دُرستکار ره دَ راهِ بَد دَعوتِ مُونه

خود شی دَ چاه موفته؛

- مگم پاداش-و-میراثِ خُوب نصیبِ آدمای پاک مُوشه.
- ۱۱ آدمِ دَوْلَتَمَنَد دَ نَظَرِ خُود خُو هُوشیار آسته،
- مگم شخصِ غَرِیب که دانا بَشه، از حَقِیْقَتِ اَزُو خِبر دَره.
- ۱۲ وختیکه آدمای نیک کامیاب مُوشه تمام کسا خوشی مُونه،
- مگم غَبِیْتیکه بَدکارا دَ قُدْرَتِ مِیْرَسَه مَرْدُمِ خُود ره تاشه مُونه.
- ۱۳ شخصی که خطای خُو ره بپوشنه، کامیاب نَمُوشه،
- مگم هر کسی که او ره اِقرار کُنه و اَزُو دِست بکشه، رَحْمَتِ کَمایی مُونه.
- ۱۴ نیک دَ بَخْتِ اَدَم که ترسِ خُداوند ره همیشه دَ دِلِ خُو دَره،
- مگم کسی که سنگِ دِلِ اَسْتَه دَ بِلَا کِرْفَتار مُوشه.
- ۱۵ آدمِ بَدکارِ که دَ بِلَه مَرْدُمِ بِيچاره حُکمرانی مُونه،
- مِثْلِ شِیرِ دَرِنْدَه و خِرْسِ حَمَلَه_گَرِ آسته.
- ۱۶ حُکمرانِ کَم_عقل دَ سِرِ مَرْدُمِ خُو ظَلَمِ مُونه،
- مگم یگ پادشاه که از بے_انصافی و رِشَوَتِ خُورِ نَفَرَتِ دَشْتَه بَشه، حُکمرانی شی دَوام دار مُومنه.
- ۱۷ یگ آدم که خُونِ کُدَمِ کس دَ گَرْدون شی بَشه،
- اُو تا دَمِ مَرگ فراری آسته.
- نَه ایل که کس اُو ره کومک کُنه.
- ۱۸ اُو کسی که دَ راهِ راست گام میله نِجاتِ پَیدا مُونه،
- لیکن اُو کسی که دَ راهِ های کَجِ مورِه، یگ دَم چپه مُوشه.
- ۱۹ شخصی که دَ زَمینِ خُو کِشت-و-کار مُونه از نان سیر مُوشه،
- مگم کسی که از چِیزای فَضُولِ پِیْرَوی مُونه، سخت دُچارِ غَرِیبی مُوشه.
- ۲۰ آدمِ نیک، خَیر-و-بَرکَتِ کَلو نصیبِ شی مُوشه،
- مگم کسی که میخایه دَ عَجَلَه دَوْلَتَمَنَد شُنه، اُو بے_جَزَا نَمُومنه.
- ۲۱ طرْفداری کدو کارِ خُوب نیبه،
- لیکن یگو کس آسته که حتی بِلَدِه یگ لُغمه نان ام، خود ره خطاکار مُونه.
- ۲۲ آدمِ سُخِ سِرگرمِ جَمِ کدوِنِ دارایی آسته
- و نَمُوفامه که اِحتِیاجی-و-تَنگدِستی دَ اِنْتِظارِ شی آسته.
- ۲۳ کسی که یگ آدم ره سرزنش مُونه،
- دَ آخِرِ خَیر-و-بَرکَتِ کَلو مِیْن_گَرِه،
- نِسَبَتِ دَزُو کسی که قد زبون خُو چا پُلُوسی کده.
- ۲۴ کسی که آته و اِبَه خُو ره چور مُونه و مُوگه که ”ای گناه نیبه،“
- اُو آدمِ رَفِیقِ تَخْرِیب_کارا حِسابِ مُوشه.
- ۲۵ آدمِ حَرِیصِ باعِثِ جَنگ-و-جَنجالِ آسته،
- مگم کسی که دَ خُداوند تَوکُلِ کُنه، کامیاب مُوشه.
- ۲۶ کسی که دَ خود خُو تکیه کُنه بے_عقل آسته،

لیکن کسی کہ دَ راہِ حِکمتِ گامِ بیلہ، اُو دَ اَمَن-و-سُکُونِ زِندگیِ مُونہ.

۲۷ شخصی کہ دَ مُردُمِ غریبِ کومکِ کُنہ، دَ ہیچِ چیزِ مُحتاجِ نُموشہ،
مگمِ آدمی کہ چیمایِ خُو رہِ ازوا پُوٹِ کُنہ، نالتِ هایِ کَلو دَ بِلہ شیِ مییہ.

۲۸ وختیکہ آدمایِ بدکارِ دَ قُدرتِ میرسہ، مُردُمِ خودِ رہِ ازوا پُوٹِ مُونہ،
مگمِ غَبِتیکہ اُونَا تَباهِ مُوشہ، تعدادِ آدمایِ نیکِ بسمِ کَلو مُوشہ.

۱ کسی کہ بعد از سرزنشِ زیاد، بسمِ کَلہ شخیِ کُنہ

۲۹

اولغہتلہ مَیدہ مُوشہ و دِیکہ عِلاجِ ندرہ.

۲ وختیکہ آدمایِ نیکِ دَ اکثریتِ بَشہ مُردُمِ خوشِ اَستہ،

مگمِ آدمِ بدکارِ کہ حُکمرانیِ کُنہ، مُردُمِ نالہ مُونہ.

۳ آدمی کہ حِکمتِ رہِ دوستِ درہ آتہ خُو رہِ خوشحالِ مُونہ،

لیکن کسی کہ قدِ خاتُونویِ بدکارِ دوستیِ کُنہ مال-و-دَوْلتِ خُو رہِ بریادِ مَیدِیہ.

۴ پادشاهِ عادِلِ مَمَلکتِ خُو رہِ محکم-و-قویِ جورِ مُونہ،

مگمِ آدمِ رِشوتخورِ مُلکِ خُو رہِ خرابِ مُونہ.

۵ کسی کہ قدِ همسایہِ خُو چاپلوسیِ مُونہ،

خَلقہ دامِ رہِ دَ پایِ شیِ مَیندزہ.

۶ آدمِ بدِ دَ دامِ گُناہِ خُو گِرِفَتارِ مُوشہ،

مگمِ آدمِ نیکِ سُرودِ میخانہ و خوشیِ مُونہ.

۷ آدمِ نیکِ حقِ غریبا رہِ دَرکِ مُونہ،

لیکن آدمِ بدکارِ دَ فِکرِ ازوا نییہ.

۸ آدمایِ لَوڈہ دَ شارِ شورِشِ مَیندزہ،

مگمِ آدمایِ دانا قارِ رہِ تا مَیشَنہ.

۹ اگہ آدمِ دانا قدِ آدمِ جاہلِ دعواِ درہ،

آدمِ جاہلِ یا قارِ مُوشہ و یا رِیشخندیِ مُونہ، مگمِ آرامِ نُموشہ.

۱۰ آدمایِ کہ تُشَنہ خُونِ اَستہ، دَ حقیقتِ از آدمِ بے گُناہِ نَفَرَتِ درہ،

مگمِ آدمایِ راستکارِ سلامتیِ جانِ اَزو رہِ میخیہ.

۱۱ آدمِ بے عقلِ قار-و-خَشَمِ خُو رہِ یگرہییِ از خُو بُرِ مُونہ،

مگمِ آدمِ دانا جَلوِ قارِ خُو رہِ میگیرہ.

۱۲ اگہ حاکمِ دَ تورایِ دروغِ کَلو گوشِ بَدیہ،

تمامِ خادمایِ شیِ بدکارِ جورِ مُوشہ.

۱۳ آدمِ غریبِ و آدمِ ظالمِ یگِ رَنگیِ شیِ دزیِ اَستہ

کہ خُداوندِ چیمایِ هر دُویِ شیِ رہِ بینا کدہ.

۱۴ یگِ پادشاهِ کہ غریبا رہِ دَ راستیِ قضاوتِ کُنہ،

تَخَتِ پادشاهیِ شیِ تا اَبَدِ پایدارِ مومَنہ.

۱۵ چوبِ زَدو و سرزنشِ، حِکمتِ رہِ دَ بارِ میرہ،

مگمِ باچہ بے جَلوِ اَبہ خُو رہِ شرمندہ مُونہ.

۱۶ وختیکه تعدادِ آدمای بدکار کلو شنه گناه غدر موشه،
مگم آدمای نیک نابودی ازوا ره دَ چیم خُو مینگره.
۱۷ بچکیچای خُو ره تریبه-و-اصلاح کُو تاکه باعثِ آرامش تُو شنه
و دَ جان تُو خوشی-و-لذت بیره.

۱۸ دَ جایی که پیغامِ خُدا نییه، مردُم بے راه موشه،
مگم نیک دَ بختِ کسی که احکامِ خُدا ره پوره کنه.
۱۹ خدمتگار تنها دَ نصیحتِ اصلاح نَموشه،
اگرچه تورای تُو ره موفامه، مگم از آید تُو نَموشه.
۲۰ امو آدم ره مینگری که دَ عجله جواب میدیه؟
نسبت دَ امزو آدم بلده آدم بے عقل امید کلوتر آسته.
۲۱ کسی که نوکر خُو ره از ریزگی دَ ناز پرورش مونه،
اُو دَ آخرکار بلده بادار خُو کوژیو جور موشه.
۲۲ آدم بدقار جنجال پیدا مونه
و آدم توند خوی باعثِ گناه های کلو موشه.
۲۳ کبر-و-غرورِ انسان اُو ره دَ زمی میزنه،
لیکن فروتنیِ انسان باعثِ سربلندی شی موشه.
۲۴ کسی که قد دُز شریک آسته، اُو دشمنونِ جانِ خود خُو یه،
چراکه اُو دَ محکمه قسم دده موشه، مگم راستی ره اقرار نَموکنه.
۲۵ کسی که از انسان ترس موخوره، دَ دام گرفتار موشه،
لیکن آدمی که دَ خداوند توکل کنه محفوظ مومنه.
۲۶ غدر مردُم از حاکم انتظارِ لطف-و-مهربانی ره دره،
لیکن قضاوت-و-انصاف دَ سرِ انسان فقط از طرفِ خداوند آسته.
۲۷ آدم نیک از بدکارا نفرت دره،
و بدکارا از آدم نیک.

۳۰^۱ اینیا تورای آگور باچه یاقه آسته
که بلده ازو وحی آمدد،
و اُو امی ره دَ ایبتییل و اُوکال نقل کد:
۲ راستی که ما از پگِ آدما کده کلو بے عقل آستُم
و داناییِ انسان ره ندرُم.
۳ ما حکمت ره یاد نگرفتیم
و هیچ معلومات دَ باره خُدا ندرُم.
۴ اُو کی آسته که دَ آسمو باله رفت و ازونجی تا آمد؟
اُو کی آسته که باد ره دَ مُشت خُو جم کد؟

اُو کی آسته که آو ها ره دَ چَپَن خُو بَند کد؟
اُو کی آسته که حُدودِ زمی ره تعیین کد؟
نام ازو چی آسته و باچه شی چی نام دَره؟
بُگی اگه میدنی!

۵ تمامِ تورای خُدا پاک-و-خالص آسته،
اُو رقمِ سپر از تمام کسای که دَرُو پناه موبَره، حِفَاطَتِ مُونه.
۶ دَ تورای ازو هیچ چیزِ اضافه نَکو،
نَشَنه که تُو ره سرزنش کُنه و تُو دروغگوی حساب شنی.

۷ آی خُدا، پیش ازی که بُمُرَم از تُو دُو چیز طلب دَرُم
که از مه دریغ نکنی:

۸ مَره از غَلَطی و دروغ گُفتو دُور نگاه کُو؛
و مَره نَه غریب جور کُو و نَه دَوْلَتَمَند،
بلکه اُموقس روزی پدی که ضرورت دَرُم.

۹ چُون اگه دَوْلَتَمَند شُنم اِمکان دَره تُو ره انکار کُنم
و بُوگم: ”خُداوند کی آسته؟“

اگه غریب شُنم اِمکان دَره، دُزی کُنم،
و نام خُدای خُو ره بے حُرمت کُنم.

۱۰ نوکر ره پیش صاحب شی بد نگوی؛

نَشَنه تُو ره نالت کُنه و تُو مُجرِم حساب شنی.

۱۱ اُو طور یگ نَسلی ام و جُود دَره که اونا آته گون خُو ره نالت مُونه
و آبه گون شی ازوا خیر نَمینگره.

۱۲ و اُو طور یگ نَسلی ام و جُود دَره که اونا دَ نظرِ خود خُو پاک آسته،
مگم از نِجاست خُو پاک نَشُدِه.

۱۳ باز ام یگ نسلِ دیگه و جُود دَره که چیمای شی پُر غرور آسته
و کِرِیکای شی پُر کِبر.

۱۴ گروهِ دیگه آسته که دَندونای شی رقمِ شمشیر

و آلاشه های شی رقمِ چاقو ها آسته،

تاکه غریبا ره از رُوی زمی،

و مُسکینا ره از بَینِ مردُم قُورت کُنه.

۱۵ زالو دُو دُختر دَره^a

^a ۳۰:۱۵ «زالو» یعنی جوگ و یا کرمی که دَ سر و دُم خُو نیش دَره که از هر دُو طریق میتنه از پوستِ انسان خُون چوش کُنه.

که اونا مُوگه ”بدی، بدی.“
 سه چیز آسته که سیر نموشه،
 بلکه چار چیز آسته که هرگز نموگه ”بس آسته:“
 ۱۶ عالم مُرده ها،
 رحمِ نازای،
 زمینی که از او سیر نموشه
 و آتشی که هرگز نموگه ”بس آسته!“
 ۱۷ چیمی که آته خو ره ریشخند مونه
 و از آید آبه خو نموشه،
 زاغ های دَرّه امو چیم ره از کاسه سر بُر مونه
 و چوچه های بُرگج او ره موخوره.
 ۱۸ سه چیز بلده مه کلو عجیب آسته،
 بلکه چار چیز آسته که ما اونا ره نموفامم:
 ۱۹ پرواز کدون بُرگج د آسمو،
 راه رَفْتونِ مار د رُوی تَخْتِه سنگ،
 تیر شُدونِ کِشتی از بحر
 و پیدا شُدونِ عشقِ بَینِ دُختر و باچه.
 ۲۰ رُوشِ خاتُونِ بدکار اینی رقم آسته:
 او یگو چیز ره موخوره و دان خو ره پاک کده موگه که
 ”ما هیچ گناه نکدیم.“

۲۱ د سَبَبِ سه چیز زمی لَرزه مونه،
 بلکه چار چیز ره زمی برداشت کده نمیتنه:
 ۲۲ غلامی که حُکمرانی کُنه،
 آدمِ اَحْمَق که از نان سیر شده بشه،
 ۲۳ خاتُونِ نَفَرین شُده که شوی کده بشه
 و کنیزی که جای خاتُونِ آریاب خو ره گرفته بشه.

۲۴ چار چیز آسته که د زمی کلو ریزه یه،
 مگم غدر دانا:
 ۲۵ مورچه ها که یگ مخلوقِ ضعیف آسته،
 لیکن خوراکِ خو ره د تایستو دَخیره مونه؛
 ۲۶ خرگوشِ کوهی که یگ قومِ ناتو آسته،
 مگم وُر خو ره د مَنِه سنگای قاده جور مونه؛
 ۲۷ مَلَخ ها که پادشاه ندره،

لیکن پگ ازوا دسته دسته حرکت مونه؛
۲۸ و چلیپاسه که میتنی او ره د دست خو بگیری،
مگم او د قصر های پادشاه ها ام زندگی مونه.

۲۹ سه چیز وجود دره که د هوای بلند قدم میزنه،
بلکه چار چیز آسته که راه رفتون شی با عزت آسته:

۳۰ شیر که پادشاه حیوانا آسته
و از هیچ چیز پسکده نمونه،^a
۳۱ خروس نوینگی که کونتی کونتی راه میگرده،
یگ تکه،

و یگ پادشاه که قد لشکر خو بشه.
۳۲ اگه از روی حماقت خو مغرور شدی
یا اگه نقشه شیطانی د دل خو کشیدی،
پس دست خو ره بله دان خو بیل.
۳۳ چون از خشپه کدون شیر پییر جور موشه
و از خشپه کدون بینی خون جاری موشه
و از پیدا شدن قار، جنگ-و-جنگال در میگیره.

۳۱ اینیا تورای لیموئیل پادشاه مسه آسته
که آبه شی دزو پند دد:

۲ چی بگم ای باچه مه؟
چی توره بگم ای باچه کوره مه؟
یا چی گب بزئم ای باچه نذر-و-نیاز مه؟
۳ قوت جوانی خو ره د خاتونو خرچ نکو
و راه-و-روش خو ره د او کسای که پادشاه ها ره تباه مونه، افشا نکو.
۴ ای لیموئیل، بلده پادشایو درست نیبه
آره، بلده پادشایو درست نیبه که اونا شراب انگور وچی کنه
و نه ام بلده حکمرانا که اونا عاشق شراب قوی بشه.
۵ نشنه که اونا ازی چیزا وچی کده قانون ره پرمشت کنه
و حق مظلوما ره پایمال کنه.
۶ شراب قوی ره د کسای بدی که د انتظار نابودی خو یه
و شراب انگور ره د آدمای که تلخ کام-و-دلتنگ آسته
۷ تاکه وچی کده فقر-و-بدبختی خو ره پرمشت کنه

^a ۳۰:۳۰ «پسکده نمونه» یعنی از هیچ چیز ترس نموخوره.

و سختی های خُو ره دیگه دَ یاد خُو نیره.
۸ دان خُو ره بلده کومکِ گنگه ها و بے زبونا واز کُو
و از حقِ بے چاره گو دفاع کُو.
۹ زبون تُو بند نَمَنه و دَ انصاف قضاوت بُو
و از حقِ غریبا و مُحْتَاجا دفاع کُو.

۱۰ یگ خاتونِ خُوب ره کی میتنه پیدا کنه؟
آرزو ازو از جواهرات کده ام کلوتر آسته.
۱۱ دل شوی شی دَ سرِ ازو اعتماد دره
و شوی شی دَ هیچ چیز مُحْتَاج نییه.
۱۲ او دَ تمامِ روزای زندگی خُو
قد شوی خُو خوبی مونه، نه بدی.
۱۳ او پاشم و کتان بلده خُو پیدا مونه
و اونا ره دَ خوشی قد دستای خُو می ریشه.
۱۴ مثل کشتی های تجارتي آلی که سامان از جای های دُور میره،
او ام خوراک خُو ره از دُور میره.
۱۵ صبحگاه که هنوز تریک آسته، او باله موشه
و بلده خانوار خُو خوراک تهیه مونه
و دَ کنیزای خُو ام حقِ نان شی ره میدیه.
۱۶ یگ پتی زمی ره دَ نظر گرفته او ره میخره
و قد کمالِ دستای خُو یگ باغ انگور جور مونه.
۱۷ کمر خُو ره محکم بسته مونه
و بازو های خُو ره بلده کار کدو قوی مونه.
۱۸ او مینگره که تجارت شی یگ نتیجه خُوب دره.
چراغ شی تمامِ شاو از خاطرِ شاوکاری شی گل نموشه،
۱۹ او تار ره دَ نیفه چپو بند کده
سنگ ره قد دست خُو تاو میدیه.
۲۰ او دستِ خیر خُو ره دَ غریبا واز مونه
و دستای خُو ره سون مردمِ مُحْتَاج ایله کده خیرات میدیه.
۲۱ او از یخی و برفِ زمستو ترس نموخوره،
چراکه بلده تمامِ خانواده خُو کالای گرم تهیه کده.
۲۲ او بلده خود خُو پوشاک جور مونه
و کالای کتان نرم و ارغوانی دَ جان خُو مونه.
۲۳ شوی شی دَ مینه شار-و-دربار نامتو یه
و قد بزرگا-و-کلانای منطقه میشینه.

- ۲۴ اُو کالا های کتانی جور کده اونا ره سودا مونه
و کمر بندا ره بلده تجارا تیار مونه.
- ۲۵ قوت و عزت، کالای ازو آسته
و اُو روزای آینده خُو ره خوشحال مینگره.
- ۲۶ اُو دان خُو ره دَ حکمت واز مونه
و تعلیم پُر مُحَبَّت دَ سر زبون شی آسته.
- ۲۷ اُو دَ راه-و-رَوشِ خانوادِه خُو خُوب تَوَجُّه مونه
و نانِ ثمبلی ره نَمُوخوره.
- ۲۸ اولادای شی باله شُده اُو ره تعریف مونه
و شُوی شی ام صِفَتِ ازو ره کده مَوَگه:
- ۲۹ "غدر خاتونو کارای نیک-و-خُوب کده،
مگم تُو از پگِ ازوا کده بے مثال آستی."
- ۳۰ مَقْبُولی و نُوربندی، فَریبنده و ناپایدار آسته،
مگم خاتونیی که از خُداوند ترس مُوخوره، قابلِ تعریفه.
- ۳۱ اَجْرِ کارای شی ره دَزُو بَدید
و بیلید که عمال شی دَ درگه شار و مَجْلِسِ کلانا باعِثِ تعریف-و-تَوَصِیفِ شی شُنه.